

การศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการสำรวจความต้องการของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๖ ใน กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก เพื่อพิจารณาถึงความเป็นมาและสภาพปัญหาใน บทที่ ๑ แล้ว ผู้วิจัยจึงได้จำแนกแนวทางการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ครั้งนี้ออกเป็น ๖ ส่วนด้วยกันคือ

๑. ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก
๒. บทบาทของหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก
๓. ทฤษฎีความต้องการกับแนวคิดในการสนองความต้องการ โดยการ
ปลูกฝังจริยธรรม
๔. พฤติกรรมการอ่านและความสนใจการอ่านหนังสือของเด็ก
๕. การจัดทำหนังสือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ และ
ความสนใจของเด็ก
๖. การวิจัยการศึกษาค้นคว้าสนับสนุน ที่เกี่ยวข้องในประเทศและ
ต่างประเทศ

การค้นคว้าได้ศึกษาจากเอกสารภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งได้อ่านหนังสือพิมพ์
ฉบับต่าง ๆ ทั้งหน้าเด็กและหน้าอื่น ๆ

ความเป็นมาของหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก

ถึงแม้ว่าการจัดพิมพ์หนังสือประเภทต่าง ๆ ที่ถูกจัดทำสำหรับเด็กโดยตรงจะมีเป็นจำนวน
มากพอสมควรแล้วก็ตาม แต่ยังไม่มียุคจัดทำหนังสือพิมพ์เฉพาะที่เป็นภาษาไทยสำหรับเด็ก

เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้ง ๆ ที่หนังสือพิมพ์นั้นมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานนับตั้งแต่ประเทศไทย
 ได้เริ่มใช้เครื่องพิมพ์เป็นครั้งแรกกว่า ๑๕๐ ปีมาแล้ว คือในปลายรัชกาลสมัยพระบาทสมเด็จพระ
 นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งคนไทยก็ได้ให้ความสำคัญแก่หนังสือพิมพ์ว่าเป็นเครื่องมือในการให้การ
 ศึกษาในค่านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งในการศึกษาด้วยตนเองและใช้เป็นคู่มือครูในการสอน
 นักเรียนได้ใช้ประกอบการเรียนในวิชาต่าง ๆ สิ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์เป็นที่นิยมอ่านมาโดยตลอด
 เพราะลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากหนังสือประเภทอื่น ๆ คือ วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้ชุมชนได้ทราบ
 เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ในโลกทุกวัน จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า "หนังสือพิมพ์เป็น
 หน้าต่างของโลกที่ให้ทั้งความรู้ ความคิด และความบันเทิงแก่ผู้อ่านไปพร้อมกัน ถ้าเราไม่อ่าน
 หนังสือพิมพ์ก็เท่ากับแยกตัว เองออกจากสังคมซึ่งเป็นภัยแก่ตนเองอย่างยิ่ง"

ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า "หนังสือพิมพ์" ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

ในทางการศึกษา "หนังสือพิมพ์" หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นรายวัน โดยเสนอข่าวสดทั้งภายใน
 และนอกประเทศ ชาวที่เสนอในหนังสือพิมพ์จะเป็นชาวเกี่ยวกับ กีฬา บันเทิง สังคม
 ธุรกิจการค้า วิชาการ บทบรรณาธิการ บทความ โฆษณาแจ้งความ และอาจมี นวนิยาย
 เรื่องสั้น เรื่องยาวประกอบอยู่ด้วย^๒

^๑เกษม ศิริสัมพันธ์, "เครื่องสื่อสารมวลชน" เอกสารนิเทศการศึกษา, (พระนคร
 : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๐๘) หน้า ๑๐๘ - ๑๒๕.

^๒จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, รายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนา
 สื่อมวลชนสำหรับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒) หน้า ๕๘.

ในทางนิเทศศาสตร์ "หนังสือพิมพ์" หมายถึง สื่อมวลชนอย่างหนึ่งที่เป็นแหล่งให้ข่าวสารและ
 ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป เน้นเรื่องข่าวเป็นพิเศษ ถือว่าข่าวเป็นหัวใจหรือสาระสำคัญที่สุด
 ของหนังสือพิมพ์

ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔ มาตรา ๔ ได้ให้คำจำกัดความของหนังสือ
 พิมพ์ไว้ว่า "หนังสือพิมพ์" หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งมีกำหนดออกเป็นประจำทุกวัน มีจุดมุ่งหมายให้
 ตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องหรือไม่ก็ตาม^๒

คำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปความหมายของคำว่า หนังสือพิมพ์ได้ว่าเป็นสิ่ง
 พิมพ์ประเภทเน้นทางรายงานข่าวและความคิดเห็นมีกำหนดออกเป็นประจำวัน มีจุดมุ่งหมายให้
 ข่าวสารสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน คุยการเสนอข่าวหลาย ๆ ด้าน ทั้งข่าวในประเทศ ข่าวต่าง
 ประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบันเทิง ตลอดจนบทความและความคิดเห็นต่อ
 ข่าวต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ ความคิด และความบันเทิง แก่ผู้อ่านโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นกลุ่มใด

ลักษณะของหนังสือพิมพ์

รูปลักษณะของหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์รายวันส่วนมาก
 มักจะพิมพ์ด้วยกระดาษปรู๊ฟ เรียงซ้อนกันโดยไม่เย็บติดกัน การที่ใช้กระดาษชนิดที่ไม่ใคร่ฉีกก็
 เพราะมุ่งให้คนอ่าน อ่านเพียงครั้งเดียว ขนาดของกระดาษที่นิยมมีอยู่ ๒ ขนาด คือ
 ขนาดใหญ่ใช้กระดาษ ๑๕ นิ้ว ยาว ๑๓ นิ้ว ขนาดเล็กใช้กระดาษกว้าง

^๑ บุทธวัฒน์ ภัทรภาณุภัทร, "หนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบทางกฎหมาย",
นิเทศสาร ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๒๒), : ๓๖.

^๒ เสถียร วิชัยลักษณ์ (ผู้รวบรวม), พระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช ๒๔๓๔
พร้อมด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายไทย ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้
 (กรุงเทพฯ : นิติเวช, ๒๕๑๓), : ๒.

๑๑ นิ้ว ยาว ๑๕ นิ้ว หนังสือนิทรรศการรายวันในประเทศไทยส่วนมากเป็นขนาดใหญ่ที่เรียกกันว่า ขนาด "มาตรฐาน" แต่ละฉบับมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งแม้ว่าการจัดหน้า จัดคอลัมน์ จะถูกคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง แต่ข้อเขียนและสาระของหนังสือนิทรรศการแต่ละฉบับก็แตกต่างกันไป ตามเข็มหรือนโยบาย และอุดมการณ์ของแต่ละฉบับ ชื่อของหนังสือนิทรรศการเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่อ่านได้ชัดเจน มักจะอยู่ส่วนบนค่อนไปทางซ้ายหรืออยู่กลางหน้าแรก สีและอักษรที่ใช้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะฉบับนั้น ๆ หน้าแรกของหนังสือนิทรรศการยังบอกปีที่ ฉบับที่ และวันเดือนปีของหนังสือนิทรรศการ และถ้าหากวันหนึ่ง ๆ ฉบับใดที่ตีพิมพ์หลาย ๆ รอบใน ๑ วัน ก็จะบอกฉบับแรก ฉบับหลังไว้ด้วย

โดยทั่วไปหนังสือนิทรรศการจะมีจำนวนหน้าตั้งแต่ ๑๒ ถึง ๒๐ หน้า ในแต่ละหน้าจะบรรจุเนื้อหาต่าง ๆ อย่างเป็นส่วนสำคัญ โดยอาศัยเทคนิคการจัดหน้า และการกำหนดคอลัมน์เป็นเกณฑ์ การกำหนดเนื้อหาในหน้าต่าง ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่จะอาศัยสไตล์ วิธีปฏิบัติสืบต่อกันมา และหลักจิตวิทยาความสนใจของคนเข้ามาใช้ เช่น เสนอข่าวที่คนสนใจไว้หน้าแรก ส่วนหน้าสุดท้ายมักเป็นข้อความต่อมาจากหน้าอื่น ๆ

องค์ประกอบของหนังสือนิทรรศการรายวัน

การแบ่งเนื้อหาโดยทั่วไปของหนังสือนิทรรศการแบ่งออกเป็น ๕ ประเภทคือ

๑ นรินทร์ บุญชู, "การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือนิทรรศการรายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตตราชวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐ - ๒๑.

๒ เรื่องเดียวกัน

๑. ประเภทข่าวและสารทั่วไป : จำแนกตามแหล่งที่มาของข่าว ได้แก่ ข่าวทั่วไป ข่าวต่างประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวการเมือง ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวสตรีและแฟชั่น ประกาศแจ้งความและบริการประชาชน (ร้องทุกข์) การแนะนำบุคคลต่าง ๆ สโมสรต่าง ๆ
๒. ประเภทความรู้ การศึกษา และวัฒนธรรม : แบ่งเป็นความรู้โดยตรงและความรู้ประยุกต์
๓. ประเภทบันเทิง
๔. ประเภทกีฬาและเกมส์ต่าง ๆ
๕. ประเภทโฆษณา ได้แก่ โฆษณาขายสินค้า และโฆษณาย่อย หรือ ประกาศสั้นของบริษัท

โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข่าวและสารคดีเป็นหลัก แต่มีหนังสือพิมพ์ที่มุ่งกำไรเป็นจำนวนมากที่มุ่งบันเทิงและโฆษณา ทำให้คุณภาพของหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน เป็นเหตุให้นักวิชาการแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็น หนังสือพิมพ์คุณภาพ (Quality Newspapers) และหนังสือพิมพ์ประเภทสนองอารมณ์ (Sensational Newspapers)

ถ้าพิจารณาจากลักษณะพิเศษและองค์ประกอบของหนังสือพิมพ์รายวันคงกล่าวข้างต้นที่แยกแยะให้หนังสือพิมพ์มีความแตกต่างไปจากหนังสืออื่น ๆ หลายประการ จึงไม่มีเอกสารใดยืนยันว่าได้มีการผลิตหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กโดยเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทยมาก่อนในประวัติศาสตร์และปัจจุบัน แม้ว่าจะมีหนังสือสำหรับเด็กบางฉบับที่ใช้ชื่อที่เรียกว่า "หนังสือพิมพ์" เป็นชื่อหนังสือด้วยก็ตาม แต่ลักษณะหรือองค์ประกอบของหนังสือเหล่านั้นก็อยู่ในรูปของหนังสือประเภทอื่นทั้งสิ้น

ความจริงหนังสือสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์โดยมีวัตถุประสงค์หลักใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์มีมานานกว่า ๕๐ ปีกว่ามาแล้ว จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของหนังสือสำหรับเด็ก

๑. สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาของชาวบ้าน, หน้า ๒๓.

เด็กของไทยในกาณุกรมของหนังสือพิมพ์เด็ก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๖๘ - ๒๕๑๓ ปรากฏว่ามีหนังสือลักษณะนี้อยู่บ้าง แต่ผลงานที่ปรากฏมีลักษณะรูปเล่มเป็นนิตยสารและวารสารสำหรับเด็ก เริ่มด้วยในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ คณะมิชชันนารีอเมริกาของโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จัดทำ จดหมายเหตุแสงอรุณวัฒนาวิทยาลัย ในรูปหนังสือพิมพ์นักเรียน มีกำหนดออกเป็นรายเดือน จัดว่าเป็นสิ่งพิมพ์ฉบับแรกสำหรับเด็กและเยาวชนไทยที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่น ๆ จัดทำสิ่งพิมพ์ทำนองนี้ขึ้นบ้าง ได้แก่ กุมารวิทยา (พ.ศ. ๒๔๓๘) ของโรงเรียนราษฎร อัสสัมชัญอุโฆษสมัย (พ.ศ. ๒๔๕๗) ของโรงเรียนอัสสัมชัญ สวนกุหลาบวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๔๕๕) ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย แถลงการศึกษา-เทพศิรินทร์ (พ.ศ. ๒๔๖๕) ของโรงเรียนเทพศิรินทร์ เบญจานุสาสน์ (พ.ศ. ๒๔๖๗) ของโรงเรียนเบญจมพิตร คอลเลชันนิสต์ (พ.ศ. ๒๔๖๗) ของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ราชินีบำรุง (พ.ศ. ๒๔๗๐) ของโรงเรียนราชินีบุรพาวิทยา (พ.ศ. ๒๔๗๑) ของโรงเรียนประจำมณฑลพายัพ "บุพราชมหาวิทยาลัย"^๒

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ มีสิ่งพิมพ์สำหรับเด็กซึ่งจัดพิมพ์โดยเอกชนชื่อ "หนังสือพิมพ์นักเรียน" ของนายแช เศรษฐบุตร ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ที่แพร่หลายมากในสมัยนั้น และในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ มี "หนังสือพิมพ์เด็ก" จัดทำโดยนายเฟี้ยว แท้ตระกูล แต่หนังสือเหล่านี้ก็ต้องเลิกกิจการไปในที่สุด

นิตยสาร "ปจายรายสาร" ร่วมกับแผนกประถมศึกษาและแผนกบรรณารักษ์ ศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง หนังสือสำหรับเด็ก หน้า ๘๖ - ๘๘.

^๒ กล่อมจิตต์ พลายเวช, หนังสือสำหรับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕) หน้า ๓๖.

ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับ
กรุงเทพมหานครที่ออกโฆษณาจำหน่ายแจกอยู่ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๒๕) มีเป็นจำนวนถึง ๒๕ ชื่อ
ได้แก่

เคลวินิวส์ ไทยรัฐ บ้านเมือง บางกอก เคลสิ่ม เสียงปวงชน พญาครุฑ สยามรัฐ
ควาสยาม สายกลาง เกาะเหล็ก มติชน มหาชัย เคลสิ่มเรื่อร สุภาพบุรุษประชามิตร
ตะวันใหม่ มาตุภูมิ เทพสยาม สยามใหม่ เข้มทิศ ประโคนชัย ขาวภาพ กรุงเทพ-
วิจารณ์ ไทยแลนด์ ชาวพาณิชย์ ชาวสค วิสนิวส์ รวมประชาชาติ ชนะชัย

เนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์รายวัน

หนังสือพิมพ์รายวันทั้งที่ใดกล่าวมาแล้วนั้น ถึงแม้ว่าจะมีไคมีวัตถุประสงค์ให้เด็กอ่านโดยตรง
แต่โอกาสที่เด็กจะได้อ่านเนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์บางฉบับก็มีไม่น้อย ซึ่งเนื้อหาสาระประเภท
ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์นั้นเองเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้มีทรรศนะที่จะชอบ
หรือไม่ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ได้ จากผลการศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในประเทศไทยที่เกี่ยวกับเนื้อหา
ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า หนังสือพิมพ์ใน
กรุงเทพมหานคร ฉบับวันธรรมดานั้นประกอบไปด้วยปริมาณเนื้อหาที่ล้นหลามกันทั้งนี้คือ สาระทั่วไปมี
ประมาณหนึ่งในสี่และโฆษณาประมาณหนึ่งในหกที่เหลือเป็นบันเทิงกีฬาและเกมส์ อีกเล็กน้อย ส่วนฉบับ
วันอาทิตย์มีความรู้ด้านการศึกษาและวัฒนธรรมมากกว่าข่าวและสาระทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบปริมาณ
ของเนื้อหาประเภทข่าวและสาระทั่วไปในระหว่างฉบับวันธรรมดาและฉบับวันอาทิตย์พบว่า โดยเฉลี่ย
แล้วทั้งหนังสือพิมพ์ฉบับวันธรรมดาและฉบับวันอาทิตย์มีข่าวทั่วไปมากที่สุด รองลงมาได้แก่ข่าวสังคมและ
ข่าวกีฬา โดยเฉลี่ยแล้วเนื้อหาที่เป็นความรู้โดยตรงแตกต่างจากความรู้ประยุกต์มากและเป็นความรู้
ประยุกต์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด เมื่อพิจารณาคุณค่าของเนื้อหาที่เป็นความรู้ประยุกต์ของ

กรมตำรวจ, กองตำรวจสันติบาล, เอกสารราชการ เรื่องหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร: กองตำรวจสันติบาล,
กรมตำรวจ, ๒๕๒๕)

หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานครมีคุณค่าสูงสุดในเรื่องการรับรู้ และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หนังสือพิมพ์ทุกประเภทมีเนื้อหาที่น่าสนใจทั้งกีฬาและเกมส์ต่าง ๆ น้อยมากและเป็นเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิงและวงการกีฬา ส่วนโฆษณา เป็นโฆษณาสินค้าและบริการต่าง ๆ เกือบทั้งหมด

✓ เนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน เน้นหนักเนื้อหาแตกต่างกันแต่ละฉบับกล่าวคือ หนังสือพิมพ์เคลื่อนไหวมีเนื้อหา เน้นหนักบทความทางสังคมศาสตร์ บทความการศึกษา และคอลัมน์ตอบปัญหา ภาษาและวรรณคดี หนังสือพิมพ์สยามรัฐ เน้นหนักบทความด้านสังคมศาสตร์ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเน้นหนักบทความสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการตอบปัญหา

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นไม่ปรากฏว่ามีหนังสือพิมพ์ฉบับใดที่เป็นหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กโดยเฉพาะ เด็กเป็นเพียงผู้อาศัยอ่านหนังสือพิมพ์ของผู้ใหญ่ไปค้ำย แต่ก็ปรากฏว่าเด็ก ๆ พวกนี้สนใจอ่านหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่าผู้ใหญ่ จึงจะเห็นได้จากผลการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย ปรากฏว่าเด็กนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชอบอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดเป็นอันดับสอง รองจากความชอบในอันดับหนึ่งคือนิทาน - นิยาย^๑ สาเหตุที่เด็กชอบอ่านหนังสือพิมพ์เพราะข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องใกล้ตัว แบบชาวบ้านธรรมดา ๆ มีลีลาการเขียนข่าวที่ทำให้สนุกเวลาอ่านมีภาพประกอบมาก และยังมีเรื่องเป็นที่สนใจของเด็ก เช่น ตอบปัญหา หายทองชะตา นอกจากนี้ยังมีข่าวกีฬาที่เด็กสนใจ แต่ก็เปิดหูหูอื่น ๆ ค้ำย บางเรื่องก็เหมาะสม

^๑สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษามหาชนของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษารอบบ้าน, บทคัดย่อ, ไม่ปรากฏเลขหน้า

๒ จาระไน แกลโกศล, "การวิเคราะห์เนื้อหาทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗)

^๓กรมวิชาการ, รายงานการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย, (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๐) หน้า ๑๕.

สำหรับเด็ก บางเรื่องก็ไม่เหมาะสมแต่เด็กก็ชอบและอาจเปิดอ่านโดยบังเอิญ เช่น เรื่อง
ยั่วยุกามารมณ์ หรือเรื่องต้องห้ามทางศีลธรรม เป็นต้น

เมื่อเด็ก ๆ หันมาสนใจหนังสือพิมพ์รายวันมากขึ้น ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์รายวันหลาย
ฉบับเริ่มมองเห็นความสำคัญของเด็กที่จะจูงใจให้ผู้อ่านซื้อหนังสือพิมพ์ของตนมากขึ้นจึงได้
จัดทำและคอลัมน์สำหรับเด็กเพิ่มมากขึ้นแทบทุกฉบับ หนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกที่จัดทำพิเศษ
สำหรับเด็กโดยเฉพาะ คือ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง มีเนื้อหาประเภทความรู้ที่เหมาะสมแก่วัย
ของเด็ก เช่น คอลัมน์ความรู้รอบตัว เกมสปริศนา และประเภทบันเทิง มีการ์ตูน นิทาน
ซึ่งปรากฏว่าผู้จัดทำหนังสือนี้ได้รับรางวัลในฐานะจัดทำคอลัมน์สำหรับเด็กได้ดีเกิน จากสภาสังคม-
สงเคราะห์แห่งประเทศไทย ประจำปี ๒๕๑๗ อีกด้วย

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์รายวันอื่น ๆ ที่พิมพ์ออกจำหน่ายทั้งในกรุงเทพฯ และต่าง
จังหวัด เช่น ไทยรัฐ เกลียวส เกลียวใหม่ คิวสยาม ได้จัดทำเกี่ยวกับการศึกษาไว้
หน้าหนังสือต่างหาก ซึ่งจะมีเนื้อหาประเภทข่าวการศึกษา ข่าวเกี่ยวกับการทดลองและสิ่ง
ประดิษฐ์ใหม่ ๆ คอมพิวเตอร์ เกล็ดความรู้ต่าง ๆ เกมสหายปัญหาและบางครั้งก็มี
มีแนวความรู้ในการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกต้นไม้ การช่าง ฯลฯ

ลอย หลังศิลป์, "เด็กกับหนังสือพิมพ์รายวัน," วิทยาสาร
(มกราคม, ๒๕๑๕) : หน้า ๕๒ - ๕๕.

หนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก โดยเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทยยังไม่มีสำนักพิมพ์ใดจัดทำขึ้นเลย มีตัวอย่างหนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศสำหรับเด็กวัยหนึ่งแต่ก็พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษที่มุ่งเสนอสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ขนาดครึ่งมาตรฐาน (Tabloid Size) * เสนอเรื่องราวและข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน นักศึกษาหรือข่าวที่นักเรียนควรสนใจเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา มีลงข่าวการเมืองซึ่งนักเรียนกำลังสนใจบ้าง และที่ขาดไม่ได้คือข่าวกีฬา ส่วนคอลัมน์ต่าง ๆ ก็มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักเรียน เช่น คอลัมน์นักเรียนประจำสัปดาห์จะนำเรื่องของนักเรียนที่เรียนดีหรือนักเรียนที่มีกิจกรรมเป็นตัวอย่างอันน่ายกย่องมาลง ทั้งยังมีคอลัมน์ตอบปัญหาซึ่งรางวัลความรอบรู้ตัว ฝึกภาษาอังกฤษ แนะนำการประดิษฐ์เครื่องใช้ เป็นต้น ซึ่งข่าวและคอลัมน์ดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น^๒

ในด้านการส่งเสริมกิจการหนังสือพิมพ์ให้เป็นสถาบันที่ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนได้กระทำอย่างต่อเนื่องมาแล้วทั้งที่ สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติได้พิจารณาคัดเลือกให้รางวัลเกียรติคุณแก่ผู้ผลิตผลงานดีเด่นเพื่อเยาวชนประเภทหนังสือพิมพ์ดีเด่นประจำปี ๒๕๒๓ ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ดีเด่นสำหรับเด็ก เยาวชน หนังสือพิมพ์มติชนและเคลวินส์ได้รับรางวัลชมเชย หนังสือพิมพ์

* หนังสือพิมพ์ขนาดครึ่งมาตรฐานโดยทั่วไปมีความกว้าง ๑๑ ๑/๒" ยาว ๑๕"

^๒ ศีรฉก ทองเสวต "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘)

บ้านเมืองและหนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้รับรางวัลหนังสือพิมพ์หน้าสำหรับเยาวชนดีเด่น^๑

เป็นที่น่ายินดีว่าขณะนี้หนังสือพิมพ์โครี เริ่มที่จะคิดถึงเด็กและจัดให้มีเนื้อหาสาระภายในคอลัมน์ต่าง ๆ สนองความต้องการของเด็กขึ้นบ้างแม้จะยังไม่เป็นไปตามความคาดหวังอย่างเต็มที่ แต่เด็ก ๆ ก็ยังชอบที่จะอ่าน "โดยเฉพาะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาใหญ่เคยอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และจากการสำรวจการอ่านของนักเรียนชั้นประถมปลายทั่วประเทศ เด็กในระดับชั้นดังกล่าวชอบที่จะอ่านหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด"^๒

บทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเด็ก

บทบาทโดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความนึกคิดและชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ นอกจากจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและพัฒนาการการเรียนรู้ของประชาชนเป็นอย่างมากแล้ว หนังสือพิมพ์ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะรับทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ใกล้ตัวและอยู่ห่างไกลตัวออกไป ตลอดจนสำนึก

^๑สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สื่อบัณฑิตพิธี ประกาศเกียรติคุณสื่อบุคคลผลงานดีเด่นเพื่อเยาวชน วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๔, หน้า ๒๖

^๒วงเดือน วรณไชย, "การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

ในหน้าที่ทางด้านการเมือง สังคม และการศึกษา เป็นต้น^๑ ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมมีผลทำนองเดียวกันต่อกันบ้างไม่มากนักน้อย ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์สามารถเสนอ ข่าวสาร ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ ความคิดเห็น สารคดี ความรู้ และความบันเทิง ได้โดยละเอียดกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจและ ในแง่ของการศึกษาค้นคว้า เอฟเวอร์เรท โรเจอร์^๒ ได้แสดงความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

หนังสือพิมพ์เป็นบันทึกเหตุการณ์ เป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ และเป็นวรรณกรรม รวมสมัยที่สามารถเก็บไว้ได้นานและใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้สะดวก นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตยยังเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่เป็นอิสระเป็น ปากเป็นเสียงของประชาชน มีโอกาสสะท้อนใหม่ปกครองประเทศได้ทราบความ เห็นของประชาชนได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ หนังสือพิมพ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ยิ่งที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของสังคมในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

แฟรงค์ วี รัคเกอร์ และ เมอร์เบิร์ต ลี วิลเลียม^๓ ได้ประมวลบทบาทของ หนังสือพิมพ์ที่ให้แก่สังคมไว้ว่า

๑. ทำหน้าที่แถลงการณ์ โดยเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในแต่ละวัน เตือนประชาชนเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของพลเมืองที่ กระตุ้นความสนใจ

^๑ สมทะเล, เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับนักศึกษาปริญญาโทปีที่ ๒, วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, (๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๖)

^๒ Everett M. Rogers, Modernization Among Peasants: The Impact of Communication (New York : Holt Rinehart and Wilson, Inc., 1969), PP. 70.

^๓ Frank W. Rucker, and Herbert Lee Williams, Newspapers Organization and Managment (Iowa : The Iowa State University Press, 1968) PP. 5 - 6.

ของประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมของสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

๒. ให้สาระสำคัญของข่าวสาร โดยให้รายละเอียดซึ่งเป็นภาพที่เห็นได้ อาจเป็นภาพถ่ายบุคคล กลุ่มคน แผนที่ แผนภูมิ เหตุการณ์ เหล่านี้ย่อมทำให้ข่าวสารเป็นที่เข้าใจและเพิ่มความหมายมากขึ้น

๓. มีอิทธิพลต่อประชามติ (Public Opinion) หนังสือพิมพ์มักจะเร้าให้ประชาชนเขียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวที่กำลังเป็นที่สนใจทั่วไปในชุมชน มาลงหนังสือพิมพ์ และมีการเขียนตอบ ผู้อ่านย่อมจะได้รับความคิดเห็นของทั้ง ๒ ฝ่าย

๔. เป็นผู้ส่งเสริมที่สำคัญ เช่น โฆษณาชุมชนของเทศบาลโลกภายนอกและชี้ให้ประชาชนเห็นถึงความบกพร่องและข้อควรแก้ไขของชุมชน

๕. ทำหน้าที่ป้องกัน โดยป้องกันและเหนี่ยวนำการกระทำสิ่งที่ไม่ดี เตือนสาธารณชนถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ป้องกันคนบริสุทธิ์ให้พ้นจากข้อกล่าวหา ทั้งป้องกันสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ และเสริมสร้างบทบาทตามวิถีทางประชาธิปไตย

๖. ให้การศึกษาต่อผู้อ่าน โดยให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ จิตวิทยา การเมือง การแพทย์ เกมตรรกกรรม เคหศาสตร์ และอื่น ๆ อีกมาก

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้บริการแก่เด็ก.

การสำรวจเนื้อหาต่าง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ให้บริการแก่เด็ก จากรายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ สรุปผลได้ว่า "สิ่งที่เด็กได้รับจากบริการของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมี ๓ ประการคือ ด้านความรู้ ด้านความบันเทิง ด้านข่าวบริการและการให้บริการ"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครูศาสตร์ รายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก, หน้า ๖๔ - ๗๕.

๑. ด้านความรู้ เด็กได้รับข่าวสารความรู้ ความคิดเห็นจากคอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์หลายประการ เช่น หนังสือพิมพ์บ้านเมือง จัดเนื้อหาสำหรับเด็กในหน้า ๑๒ โดยหน้าเด็กนี้ใช้ชื่อว่า "หน้านี้ของคุณหนูนะจ๊ะ" ซึ่งมีสารคดีที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่ของคนในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จัดเนื้อหาสำหรับเด็กและเยาวชนในหน้า ๘ ซึ่งมีคอลัมน์ "สนุกกับภาษาไทย" มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยและคำศัพท์ คอลัมน์ "วรรณกรรมจากเยาวชน" มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านและสะกดคำศัพท์ ประกอบเรื่องสั้น และคอลัมน์ "เด็กไทยวันนี้" ซึ่งเป็นสารคดีประเภทคุยกับเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับเคล็ดความรู้ต่าง ๆ ในฉบับวันเสาร์ - อาทิตย์ มีคอลัมน์ "โลกของเด็ก" เป็นเนื้อหาความรู้ที่เด็กควรทราบ เช่น ประวัติหนังสือไทย แนะนำนายกรัฐมนตรี สมัยต่าง ๆ ๒

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จัดหน้า ๘ หน้า ๙ ให้เป็นหน้าที่มีเนื้อหาสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย แม้ว่าไม่ใช่หน้าที่จัดขึ้นเพื่อเด็กโดยตรงแต่เนื้อหาส่วนใหญ่ก็มีประโยชน์และเหมาะสมสำหรับเด็ก เช่น มีเรื่องราวที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์ ในคอลัมน์ "ทรัพย์สินในดิน สินในน้ำ" ไขข้อข้องใจ เกี่ยวกับปัญหาในท้องถิ่นและปัญหาเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ในคอลัมน์ "เสมอออกศึก" เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ดาวสยาม ก็มีหน้าสำหรับเด็กในหน้า ๖ มีเรื่องประเภทไม่น่าเชื่อหรือเหลือเชื่อ ภาพข่าวที่น่าสนใจ

หนังสือพิมพ์อีก ๒ ฉบับที่มีเรื่องของเด็กและเยาวชนไม่มากนักคือ สยามรัฐ จัดอยู่ในหน้า ๖ และเสียงปวงชนในหน้า ๘ นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์โรงเรียนที่ให้ความรู้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ อันควรสนใจแก่เด็กนักเรียน

๑- ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ระหว่าง วันที่ ๑ - ๗

นอกจากหนังสือพิมพ์จะมีหน้าเฉพาะที่ให้บริการด้านความรู้แก่เด็กและเยาวชนแล้วหน้าอื่น ๆ ของหนังสือพิมพ์ทำให้เด็กได้รับความรู้อีกหลายด้าน เช่น ข่าวสารทางการเมือง โดยมีข้อคิดเห็นหรือข้อวิจารณ์เป็นการปลุกฝังให้เด็กเริ่มหันมาสนใจทางการเมือง ทำให้เด็กได้ข้อมูลทางด้านรัฐศาสตร์ และการปกครองรวมทั้งลัทธิทางการเมืองของตน

๒. ด้านความบันเทิง หนังสือพิมพ์ที่จัดคอลัมน์สำหรับเด็ก นอกจากจะให้ทางด้านการความรู้แล้ว ยังให้ความบันเทิงอีกด้วย อย่างเช่นในหน้า ๑๒ ของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง มีการ์ตูน ๒ เรื่อง คือ การ์ตูนต่างประเทศซึ่งมีคำบรรยายและคำพูดแปลเป็นภาษาไทย และนิทานสนุกประกอบภาพวาดคล้ายเล่น กับมีคอลัมน์ "ล่านาคำคม" เป็นคอลัมน์ที่ให้ผู้อ่านส่งบทโคลง กลอน และบทกวีต่าง ๆ มาร่วมสนุก^๒

ในหน้า ๘ ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีภาพข่าวที่น่าสนใจ นิทานเรื่องยาว และการ์ตูน หน้า ๘ ของหนังสือพิมพ์เคลินิวส์ มีการ์ตูนส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็กและคนทั่วไปและหน้า ๖ ของดาวสยามมีภาพข่าวที่น่าสนใจและเปิดการแข่งขันให้เด็ก ๆ เขียนภาพ^๓

๓. ด้านข่าวบริการและการให้บริการ ทางด้านข่าวบริการและการให้บริการ นั้น มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับลงข่าวสารประเภทนี้ เช่น ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในคอลัมน์ "ข้างวัด" ของ ประสก ก็รับบริจาคเสื้อผ้าและเงินเพื่อไปแจกชาวบ้านและนักเรียนที่ยากจนในต่างจังหวัดโดยที่ผู้เขียนได้ออกไปเอง ข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการศึกษา การรับสมัครสอบของสถาบันและโรงเรียนต่าง ๆ การรับสมัครพิเศษของนักศึกษา ข่าวการจัดนิทรรศการของที่ต่าง ๆ ข่าวสังคมในวงการศึกษา ฯลฯ

^๑คณะครูศาสตร์, รายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก, หน้า ๓๑.

^๒ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ ระหว่างวันที่ ๑ - ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕

สำหรับในหน้าเด็กก็มีบริการทำนองนี้อยู่บ้าง เช่น คอลัมน์ "ข่าวการศึกษา" ของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง มีข่าวรับสอนภาษา เชื้อเชิญงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในระหว่างนั้น ฯลฯ ในหน้าเด็กของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีแผนการศึกษาและอาชีพ และโฆษณาโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ในฉบับวันเสาร์ - อาทิตย์ ในคอลัมน์ "โลกของเด็ก" ก็ช่วยเป็นสื่อกลางตีพิมพ์จดหมายและปัญหาของเด็กในหน้านี้ เช่น ในหน้า ๘ ฉบับวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๕ ลงจดหมายและบทความสั้น ๆ ของเด็กไทย ใจหัวเรื่อง "จากเด็ก ๆ ถึงนายกรัฐมนตรี" และในหน้าเด็กของเคลนิวิส มีคอลัมน์ "ภัยประจำวัน" เตือนเด็กและผู้่านเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเป็นภัยอันตรายระบาคอยู่ในขณะนั้น และมีคอลัมน์ "เตรียมตัวก่อนสอบ" อีกด้วย การให้บริการของหนังสือพิมพ์ในทำนองนี้มีมานานแล้ว เช่น จากการตรวจสอบค่านการบริการของหนังสือพิมพ์ในปี ๒๕๒๒ พบว่า

ยังมีหนังสือพิมพ์อีกหลายฉบับที่ได้จัดคอลัมน์การศึกษาต่อในช่วงที่มีการสอบเข้าเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียนต่าง ๆ และเมื่อมีการประกาศผลสอบ เขามหาวิทยาลัยก็มีหลายฉบับนำมาลงในหนังสือพิมพ์ เพื่อให้เด็กเรียนตรวจรายชื่อของตน หนังสือพิมพ์บางฉบับลงความที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกผักผลไม้ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนสามารถนำเอาบทความบางบทมาใช้ประกอบการค้นคว้าทำรายงานได้ ขอความที่เขียนบางฉบับอาจเป็นเชิงวิชาการและหนักไปบ้างสำหรับเด็ก แต่ก็ให้ข้อความที่ถูกต้องเป็นจริง^๒

สิ่งที่เด็กได้รับจากการให้บริการของหนังสือพิมพ์มีทั้งประโยชน์และโทษ ในด้านประโยชน์ก็คือ

๑. เด็กได้รับความรู้หลายด้าน ช่วยยกระดับสติปัญญาแก่เด็ก เนื่องจากหนังสือพิมพ์ช่วยพัฒนาทางด้านความรู้และความคิดมากที่สุด เช่น ความรู้รอบตัว

^๑ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ ระหว่างวันที่ ๑ - ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕

^๒จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, รายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก, หน้า ๗๔.

รู้ทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บทความ และบทวิจารณ์ให้ประโยชน์ในด้านความคิดริเริ่ม

๒. ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเปิดคอลัมน์เด็กสมองลอง
ปัญหา ทายปัญหาชิงรางวัล คอภาพ ฯลฯ

๓. ให้ความเพลิดเพลิน เกิดอารมณ์ขัน ใฝ่หัดผจญสมอง

๔. ใฝ่หัดคิดและคิดธรรมดาในบางเรื่อง เช่น เกี่ยวกับคติธรรมและสอดแทรก
ศีลธรรมอันดี แนะนำบุคคลที่ประกอบกรรมดี แนะนำการวางตัว ใฝ่หัดให้ระวังภัย
อันตรายต่าง ๆ เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยธรรมชาติ ภัยจากโจรผู้ร้าย ฯลฯ

๕. เด็กใฝ่หัดใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จากการอ่านหนังสือพิมพ์ เก็บเอาสิ่ง
ที่น่ายุและน่าสนใจไปใช้ประกอบการเรียน และการพูดคุย

๖. เป็นการพัฒนาทักษะในการอ่าน ถ้าหนังสือพิมพ์เนื้อหาที่เด็กสนใจจะช่วย
จูงใจให้เด็กอ่าน บ่อย ๆ และสม่ำเสมอ รู้ค่าและศัพท์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นตามประสบการณ์

โทษของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเด็กก็มีบ้าง เช่น ทางด้านภาษาทั้งภาษาเขียนและ
ภาษาพูด การใช้ภาษาวิบัติและภาษาสะแลง มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้ใหม่ซึ่งไม่ถูกหลักภาษา
ไทย ทำให้เด็กจกจาง่าย และนำไปใช้โดยเห็นเป็นสิ่งโก้เก๋ที่เห็นได้ง่ายคือ ภาษาเขียน
ที่ใช้ในการโฆษณา ทำให้เกิดความคิดรวบยอดที่ผิดแก่เยาวชน ซึ่งเป็นการทำลายภาษา
ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติ การอธิบายถึงวิธีประทุษกรรมอย่างละเอียด
ใช้ภาษาเชิงยกย่องอาชญากรให้เป็นวีรบุรุษ เช่น เรียก เจ้าพ่อบ้าง ยอดนักเลงบ้าง
ราชาเฮโรอีนบ้าง เป็นต้น ทำให้เด็กเคยชินกับสิ่งผิด ๆ สร้างค่านิยมผิด ๆ นอกจาก
นี้ยังมีการดูที่ตกลงบนหนายาคาย ที่เรียกว่า "เซ็กซี่โจ๊ก" มีแนวโน้มว่าจะยั่วเย้าหา
กามารมณ์ คอลัมน์ตอบปัญหาทางเพศอย่างเปิดเผยโดยไม่มีศิลปะ อาจทำให้เด็กเกิดอยาก
ลอง และอาจถูกมอมเมาจิตใจให้ต่ำลง หนังสือพิมพ์บางฉบับก็ให้ข้อมูลและข่าวที่บิดเบือน
เป็นเหตุให้เด็กมีความไขว้เขว หลงเชื่อ และได้ข้อมูลที่ผิด ๆ ซึ่งเด็กยังไม่มีการพิจารณา
ไตร่ตรองหรือใฝ่หัดวิจารณ์วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นได้ก็เหมือนผู้ใหญ่^๒

^๑ คณะกรรมาธิการ, รายงานการสัมมนา เรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก,

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕.

บทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษาระดับ

หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้การศึกษาและความรู้แก่สังคมทุก ๆ ด้าน เพราะหน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือให้แสงสว่าง ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางทวีปัญญาช่วยการศึกษา และปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีแก่ประชาชน จึงเปรียบประหนึ่งสถานศึกษาของผู้ใหญ่และเด็กรวมกัน

โดยนัยหนึ่งว่าการศึกษามีการ เรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หนังสือพิมพ์ได้ช่วยส่งเสริมการศึกษาทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ และเนื่องจากการศึกษาแบบเป็นทางการหรือการศึกษาในโรงเรียนได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์กันมากว่า "เป็นการจัดการศึกษาที่มีแนวการสอนหันเหห่างไกลจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริง"^๒ ในปัจจุบันจึงได้มีการนำเอาสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาททางการศึกษาในระบบด้วย โดยใช้เป็นสื่อการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ภายนอก นอกเหนือจากการเรียนตามตำราวิชาว่าด้วยการอ่าน หนังสือพิมพ์ พังวิทย์ ชมโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่ไทยระโยชน์อย่างกว้างขวางในกิจการเรียนการสอน สามารถใช้โคจรทุกวิชา ผู้สอนมีหน้าที่แนะนำให้รู้จักวิธีวิเคราะห์ และควรแนะนำให้ให้นักเรียนอ่านเป็นประจำ^๓

^๑อุทธรณ์ พลกุล, "หนังสือพิมพ์กับประชาชน", มหาชนทัศน์ (กรุงเทพมหานคร : กลุ่มวิชาการเพื่อประชาชน, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๕ - ๑๑๖.

^๒นิโคลัส เป็นเน็ต "โทรทัศน์สื่อสำหรับมิชชันนารีหรือ", เอกสารการสัมมนา, (กรุงเทพมหานคร : แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๑๖, หน้า ๑.

^๓สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษามหาชนของสื่อมวลชนที่มีต่อการศึกษาระดับบ้าน, หน้า ๑๔.

นอกจากนี้ "ถ้าหนังสือพิมพ์เป็นไปตามอุดมการณ์ที่ควรจะเป็น และอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด" หนังสือพิมพ์ก็จะเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีประโยชน์มากในด้านการค้นคว้าอ้างอิง เพราะมีคุณสมบัติสอดคล้องตามหลักการพิจารณาคุณสมบัติหนังสือพิมพ์อ้างอิงของ โรเบิร์ต คัมบลิว เมอร์ฟี (Robert W. Murphey) ดังนี้

๑. ผู้จัดทำเชื่อถือได้ ถ้าเป็นไปตามหลักการของการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ก็ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์
๒. ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ โดยหน้าที่แล้ว หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวใหม่ ๆ ทันต่อเหตุการณ์ เช่น การค้นพบวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งจะปรากฏข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ก่อนที่จะตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือเล่มประเภทอื่น ๆ
๓. ความเที่ยงตรง ชั่ว หรือบทความในหนังสือพิมพ์ได้มาจากข่าวหรือผู้เชี่ยวชาญความที่โค้ประสพเหตุการณ์นั้น ๆ มาด้วยตนเอง^๒

ในกำหนดบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการศึกษา ถ้าจะพิจารณาดังผลที่ผู้อ่านได้รับแล้ว หนังสือพิมพ์ให้คุณค่าทางการศึกษาคงนี้

๑. ช่วยให้อ่านมีความรู้กว้างขวางขึ้น ข่าวและสารคดีบางเรื่องอาจช่วยเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ในวิชาที่เรียนให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ความเป็นไปของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างดีอีกด้วย
๒. ช่วยปลูกฝังนิสัยให้เป็นคนรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
๓. ช่วยให้อ่านมีความคิดวิจารณ์ เนื้อหา และเรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่านและก่อให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

^๑ จาระไน แกลโกศล, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เหตุผลทางวิชาการเพิ่มเติม, ๕ เมษายน ๒๕๒๕.

^๒ Robert W. Murphey, How and Where to look It Up (New York: McGraw-Hill, 1958), pp.137.

๘. ทำให้ทราบความเคลื่อนไหว และการค้นคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ และให้ความรู้รอบตัว
๙. ชาวการเมือง การปกครอง ทำให้ผู้อ่านรู้นโยบาย การปกครองประเทศ ประพฤติคนได้อย่างถูกต้องและรู้หน้าที่พลเมือง
๑๐. ทำให้ทราบถึงความเป็นไปของประเทศต่าง ๆ ในโลก ทราบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงมีประโยชน์ต่อการศึกษามานุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ
๑๑. ชาวอาชญากรรม เป็นตัวอย่างในเรื่องศีลธรรมและความประพฤติ มีประโยชน์ด้านการศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมทางค่านิยมจิตวิทยาและสังคมวิทยา
๑๒. ให้ความรู้ทางสุขศึกษา การรักษานามัย และการป้องกันโรค
๑๓. ชาวเกี่ยวกับศาสนา อารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้มีความรู้ทางสังคม-วิทยา ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อยนอกจากในตำราเรียน
๑๔. ใจเก็บไว้เป็นประวัติศาสตร์ นำไปเก็บเป็นหลักฐานอ้างอิงได้
๑๕. ใจวิเคราะห์เหตุการณ์ในขณะนั้น
๑๖. นำมาเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนได้โดยตรง เช่น
 - ก. ฝึกทักษะในการอ่าน การย่อความ ศึกษาแบบอย่างของการเรียนลักษณะต่าง ๆ ฝึกทักษะการพูดหลังการอ่านหนังสือพิมพ์
 - ข. ใจนำเข้าสู่บทเรียน ประกอบเนื้อหาบางตอน ฯลฯ

ในสถาบันการศึกษาของประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกมองเห็นความสำคัญของการนำเอาหนังสือพิมพ์มาเป็นอุปกรณ์การสอนและใช้เป็นเครื่องมือทางการศึกษา "ในสหรัฐอเมริกาได้ปรากฏว่าครูตามโรงเรียนจำนวนมากต้องการให้นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารข่าวให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรทางสังคมศาสตร์ ทั้งยังเป็นการช่วยนักเรียนให้เรียนรู้ถึงการที่จะประเมินและถ่วงดุลข้อข่าวที่ได้รับ"^๒

^๑จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครูศาสตร์, รายงานการสัมมนาเรื่องการพัฒนาสื่อมวลชนสำหรับเด็ก, หน้า ๑๑๘.

^๒William A. Nesbitt, Interpreting The Newspapers in the Classroom, Foreign News and World Views, Fore. Policy Association, United States of America, 1971) pp. 77.

ในประเทศยุโรป เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม สวีเดน และสวิสเซอร์แลนด์ได้มีการจัดทำหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กในวัยเรียนระดับชั้นต่าง ๆ ซึ่งเด็กมีความสนใจหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มาก โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษมีหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก และจัดสำหรับเด็กตั้งแต่วัย ๔ ขวบเป็นต้นไป หนังสือพิมพ์สำหรับเด็กเล็กส่วนมากอยู่ในความควบคุมของรัฐ ในบางประเทศ รัฐบาลเป็นผู้ส่งเสริมควบคุมและช่วยเหลือทางการเงินแก่หนังสือพิมพ์ด้วย

เนื้อหาในหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กแต่ละวัยได้นำเอาเรื่องราวที่เด็กสนใจมาประยุกต์เข้ากับสิ่งที่จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าที่จะให้เด็กได้รับ เช่น เรื่องสืบเนื่องจากการเผชิญภัยระหว่างสงคราม เรื่องการสืบสวน เรื่องเกร็ดความรู้ด้านต่าง ๆ อาจคิดเพลงเป็นภาพการ์ตูน การตอบปัญหา เพื่อทำให้เด็กสนใจในหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กวัย ๑๓ ขวบขึ้นไปก็มีสอดแทรกความรู้ เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นการฝึกนิสัยรักการอ่าน และกระตือรือร้นที่จะรู้เรื่องราวความผันแปรของเหตุการณ์บ้านเมืองตั้งแต่ในวัยเด็ก

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับยังได้จัดทำพิเศษในวันอาทิตย์เป็นส่วนหนึ่งต่างหากคอลัมน์และภาพการ์ตูน ซึ่งล้วนแล้วแต่เสริมความรู้ให้เด็กโดยเฉพาะ

ในประเทศญี่ปุ่น หนังสือพิมพ์อาซาฮี (Asahi) ได้ออกหนังสือพิมพ์รายวันฉบับสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดครึ่งมาตรฐาน (Tabloid size) ภาษาที่ใช้เป็นคำง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจได้ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์มีทั้งข่าว สารคดี การ์ตูน และเกมส์ปริศนา^๒

^๑ เสรีวร พันธรังษี, "หนังสือพิมพ์ทำอะไรกับการศึกษา", เอกสารประกอบการบรรยายวิชาความรู้ทั่วไปทางสื่อสารมวลชน, แผนกนิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (ตุลาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑ - ๒.

^๒ คีรณา ทองเสวต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาด้านสื่อสารศาสตร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา", หน้า ๒๖ - ๒๗.

เนื้อหาอ่านขำขัน เสนอเฉพาะข่าวที่เหมาะสมแก่วัยของเด็ก เช่น ข่าวเด็ก วาครูบ่เก๋ ข่าวเด็กสอบไล่คะแนนดี เป็นต้น หรือข่าวสังคม เช่น ใครเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ใครเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนเนื้อหาประเภทสารคดี มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น หรือประเทศ หรือเรื่องที่แสดงถึงความกล้าหาญ ความเพียรของบุคคลต่าง ๆ ในประเทศ เนื้อหาประเภทความรู้และเกร็ดความรู้ทั่วไปน่าสนใจมากเพราะผู้จัดทำมีความสามารถในการนำเอาเรื่องที่ยากและซับซ้อนมาคัดแปลงให้เด็กเข้าใจได้ง่ายมาก โดยใช้วิธีการวาดลายเส้นมี การ์ตูนและมีคำอธิบายประกอบ เช่น เรื่องกระบวนการผลิตกระดาษที่คนเราใช้เขียนหนังสือ หรือทำประโยชน์อื่น ๆ นั้นได้มาอย่างไร จะเขียนเป็นการ์ตูนอย่างง่าย ๆ มีขั้นตอน และมี ลูกศรชี้ตามลำดับ ตั้งแต่เป็นต้นไม้ผ่านกระบวนการจนเป็นกระดาษ ตัวผู้ทำงานในแต่ละขั้นตอน เป็นตัวการ์ตูนเขียนคำพูดประกอบ มีหน้าเสริมศึกษาหน้าหนึ่ง โดยเฉพาะคือ เป็นหน้าที่มีเรื่อง ต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมความรู้ที่เรียนในวิชาการตามหลักสูตรของโรงเรียนรวมไว้ในหน้านี้ เช่น เพลง กวี กลอน วิธีคิดคณิตศาสตร์ แนววิธีการเรียนวิชาต่าง ๆ การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ การเขียนที่ยาก ๆ หักภาพหรือสอนการทำกรณีย์มือ แนะนำการใช้เวลาว่าง เช่น ประดิษฐ์ ของใช้ หรือการประกอบอาหารที่มีประโยชน์ที่เด็กสามารถทำได้ มีการ์ตูนสำหรับเด็ก ๆ ให้ทั้งความคิดและความสนุกสนานที่ไม่เป็นพิษเป็นภัย เกมส์ต่าง ๆ จะเป็นการทดสอบเขาวน บัญญัติมีรางวัลให้สำหรับเด็กที่ตอบปัญหาถูกต้อง นอกจากนี้มักจะมีการตั้งคำถามประจำวันอยู่ หน้าแรก เพื่อเตือนหรือให้ข้อคิดแก่เด็กทุกคนับ เช่น แปร่งพันก่อนนอนหรือเปล่า กล่าวสวัสดิ์ พิ้อแม่ก่อนไปโรงเรียนหรือเปล่า ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านหรือเปล่า เป็นต้น หนังสือพิมพ์อาซาฮี สำหรับเด็กนี้เด็กในญี่ปุ่นชอบกันมากและขายดีอีกด้วย

ในประเทศไทยมีหนังสือพิมพ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาฉบับหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์สัปดาห์วิตรี (Student Weekly) ดังที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อที่ ๑ เกี่ยวกับความเป็นมาของหนังสือพิมพ์เพื่อเด็ก แต่เนื่องจากพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนจึงมักนำมา

ผู้วิจัย, ศึกษาจากหนังสือพิมพ์อาซาฮี พิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาญี่ปุ่น, ๒๕๒๓, หน้า ๑ - ๘ (แปลและถอดความเป็นภาษาไทยโดย วิเชียร อธิชาตการ)

ใช้ประโยชน์ในการประกอบสอนวิชาภาษาอังกฤษเสียเป็นส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์ดังกล่าวมีเรื่องน่ารู้ น่าสนใจสำหรับนักเรียนมาก แต่เด็กนักเรียนมักอ่านไม่ค่อยทัน เพราะต้องอดความเป็นภาษาไทยอีกทีหนึ่ง การนำหนังสือพิมพ์มาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาของประเทศไทย คือ เป็นอุปกรณ์ และคู่มือประกอบการสอนของครูและการค้นคว้าของนักเรียนได้หลายวิชา แต่ก็ใช้หนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งมีใช้หนังสือพิมพ์สำหรับเด็กโดยเฉพาะ ผลงานวิจัยหลายชิ้น เช่น ของ โสภภาพรรณ นามวงศ์ เรื่องการใช้หนังสือพิมพ์รายวันเป็นอุปกรณ์การสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ปรากฏว่า สำหรับวิชาภาษาไทย หนังสือพิมพ์สามารถใช้ฝึกทักษะในการพูด เช่น การอภิปราย ข่าวหรือบทความ วิชาสังคมศึกษา ใช้เนื้อความบางตอนมาประกอบการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ และการฝึกให้นักเรียนรายงานเหตุการณ์ประจำวัน เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว หนังสือพิมพ์รายวันมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษานอกระบบกับเด็กและเยาวชนด้วย เด็กที่กำลังศึกษาเล่าเรียนหรือเด็กที่เรียนจบการศึกษามากับกับจากโรงเรียนแล้วไม่มีโอกาสได้เรียนต่อก็มีโอกาสศึกษาหาความรู้และทราบความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมได้จากหนังสือพิมพ์เหล่านี้ ข่าว บทความ และสารคดี ในหนังสือพิมพ์มักจะมีเนื้อหาครอบคลุมหลายวิชา เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเองตามต้องการ โดยเฉพาะในเมืองหลวงหนังสือพิมพ์รายวันนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชน จึงมีผู้กล่าวไว้ว่า "ในเมืองหลวง

โสภาพรรณ นามวงศ์ "การใช้หนังสือพิมพ์รายวันเป็นอุปกรณ์การสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนคร และธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสาสตร์ศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๒๐.

เยาวชนบางคนอาจไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนทุกคน แต่ทุกคนมีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์ และในหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านจะพบความรู้หลายท่านประหนึ่งเป็นศูนย์วิทยาการอยู่ภายในเล่มเดียวกัน^๑

ได้มีการวิจัยสนับสนุนประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการให้การศึกษาในระดับนี้มาก เช่น การวิจัยเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการศึกษานอกระบบของเยาวชน" ของ ร้อยโท ไมตรี เจริญศิลป์ มีผลวิจัยสรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ เยาวชนเห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันช่วยในการศึกษานอกระบบมาก คือช่วยให้เกิดความรู้อันเป็นประโยชน์ ช่วยเสริมการศึกษาในโรงเรียนมาก โดยเฉพาะความรู้ทั่วไปและช่วยให้เกิดความรู้รอบตัวกว้างขวาง เป็นความรู้ที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังเห็นว่า การอ่านหนังสือพิมพ์รายวันทำให้ได้รับความรู้ทันการเมือง การปกครองมาก^๒

นอกเหนือจากความบันเทิงและการผ่อนคลายอารมณ์ในยามว่าง หนังสือพิมพ์ช่วยใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชนมีคุณค่าซึ่งเป็นผลในทางอ้อมต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนด้วย ดังเช่นผลจากการวิจัยเรื่อง "โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" สรุปผลความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนหนึ่งที่เกี่ยวกับความชอบของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ "นักเรียนชอบการจัดห้องอ่านหนังสือพิมพ์ นิยาย การ์ตูน มากที่สุด เพื่อที่จะได้เป็นสถาน

^๑ Henryward Beecher, "The Press" Proverbs from Plymouth Pulpit, The Home Book of Quotation, Burton Stewennoop, ed. (New York : Dodd - Mead & Company, 1956), pp.1602.

^๒ ไมตรี เจริญศิลป์ "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการศึกษานอกระบบของเยาวชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

ที่อ่านโดยเฉพาะโดยแยกออกจากห้องสมุด"^๑ และจากการสำรวจการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษา ๑ - ๒ - ๓ ได้ผลสรุปตอนหนึ่งว่า "นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือและอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด"^๒ นอกจากนี้มีการวิจัยของ โกลเมต จันทรเกษ เรื่อง "การใช้เวลาว่างของนักเรียนสองระดับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" จากกลุ่มตัวอย่าง ๔๔๔ คน ผลปรากฏว่า "นักเรียนสองระดับส่วนใหญ่พักผ่อนหย่อนใจขณะที่อยู่บ้านด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ รองจากการฟังวิทยุ"^๓

การนำเอาหนังสือพิมพ์เข้ามาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ย่อมเป็นผลดีทางหนึ่งที่ไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหลักในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนและประเทศชาติในขั้นอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าฝ่ายสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในฐานะเป็นผู้ให้การศึกษโดยตรง เช่น สถาบันการศึกษา หรือในฐานะเป็นผู้ช่วยส่งเสริมการศึกษา เช่น กองการศึกษาผู้ใหญ่ ก็ตามต่างก็ได้เล็งเห็นคุณค่าของหนังสือพิมพ์ในขั้นนี้เป็นอย่างดี จึงได้พยายามนำเอาหนังสือพิมพ์เข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้ได้ประโยชน์ต่อการศึกษาที่จัดไว้

^๑วสันต์ พรหมบุญ, "โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒)

^๒นงลักษณ์ ประเสริฐธรรม, "การสำรวจการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษา ๑ - ๒ - ๓" (วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒)

^๓โกลเมต จันทรเกษ, "การใช้เวลาว่างของนักเรียนสองระดับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒)

ควยเหตุนี้ ทางฝ่ายหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นฝ่ายที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาและสามารถเข้าถึงประชาชนทุกชั้นทุกวัยไ้มากจึงควรที่จะได้หาทางปรับปรุงการจักทำให้สนองการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมีรูปแบบการเสนอเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ให้เป็นความรู้และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง และหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพเหมาะกับเด็กเท่าไรก็จะช่วยให้เด็กรักที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์มากขึ้นเท่านั้น

สำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว หนังสือพิมพ์เปรียบเสมือนมีคัมภีร์ค อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียน รวมอยู่ในที่เดียวกัน ดังคำกล่าวของ บิชเชอร์ ว่า "หนังสือพิมพ์ คือ ครูทางวิชาการ ของคนทั่วไปที่จะศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด หนังสือพิมพ์ คือ ความรุ่งโรจน์ของชาติ" (Newspapers are the schoolmaster of the common people that endless book, the newspapers is our national glory.)

ทฤษฎีความต้องการ กับแนวคิดในการสนองความต้องการ โดยการปลูกฝังจริยธรรม

ทฤษฎีความต้องการ

จากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งเป็นที่รู้จักและถูกนำมาประยุกต์ใช้ในทางวิชาการหลายสาขา ได้กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ สรุปได้ดังนี้

๑. มนุษย์ตามความคิดของมาสโลว์ มีธรรมชาติของความตื่นตัว มีเหตุผลและประสงค์จะประสบความสำเร็จในชีวิต คุณลักษณะตามธรรมชาตินี้โดยพื้นฐานแล้วพร้อมที่จะเกิดการพัฒนาอยู่แล้ว ดังนั้นการพัฒนาตนเองจึงเป็นหลักที่สามารถบรรลุได้

Henryward Beecher, "The Press" Proverbs From Plymouth Pulpil, The Home Book of Quotation, Burton Stewennoon, pp. 1602

๒. ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นสากล และสามารถจัดลำดับช่วงชั้นเป็น ๕ ชั้น เรียงตามความจำเป็นที่จะต้องได้รับการตอบสนองก่อนหลัง ทั้งนี้คือ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการด้านความรักและการยอมรับ ความต้องการด้านเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการที่จะตระหนักในศักยภาพของตน

๓. ความต้องการในชั้นที่สูงกว่าจะบังเกิดขึ้นเมื่อความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนอง นอกจากนั้นการพัฒนาความต้องการจะต้องมีปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้คุณลักษณะตามธรรมชาติของการพัฒนาได้คลี่คลายให้ปรากฏ ปัจจัยที่สำคัญก็คือโอกาสที่บุคคลจะสามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างเสรี

๔. การพัฒนาความต้องการทั้ง ๕ ชั้นตอนนี้มีอยู่ในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่ในวัยเด็กถึงวัยชรา เพียงแต่รูปแบบของความต้อการชั้นต่าง ๆ ที่ปรากฏในวัยเด็กจะมีความซับซ้อนน้อยกว่าในวัยผู้ใหญ่

๕. ความต้องการด้านสรีระและความมั่นคงปลอดภัย จะปรากฏให้เห็นเด่นชัดในวัยเด็ก และจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อบุคคลเติบโตขึ้น และจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อบุคคลอยู่ในระยะช่วงสุดท้ายของชีวิต ในทางตรงข้าม ความต้องการที่จะตระหนักในศักยภาพของตนเองจะปรากฏให้เห็นน้อยในวัยเด็ก แต่จะค่อย ๆ ปรากฏเด่นชัดขึ้นเมื่อบุคคลเติบโตขึ้น และจะกลับลดน้อยลงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อบุคคลอยู่ในระยะช่วงสุดท้ายของชีวิต

สำหรับความต้องการด้านความรักและการยอมรับ และความต้องการด้านเกียรติยศชื่อเสียงจะปรากฏให้เห็นอย่างสม่ำเสมอตลอดชั่วชีวิตมนุษย์*

* James C. Coleman, Psychology and Effective Behavior, (Bombay: D. B. Taraporewala Son & Co. Private Ltd., 1971) pp. 167.

ไทม์บุคคลที่อยู่ในวงการหนังสือเด็กหลายคนสนใจศึกษาเกี่ยวกับความต้องการตาม
ธรรมชาติของเด็ก ตามแนวของ มาสโลว์ อาทิจี แมรี ฮิลล์ อาร์บัทนอท ได้รวบรวม
ความต้องการตามธรรมชาติของเด็กที่สัมพันธ์กับหนังสือสำหรับเด็ก อาร์บัทนอท เชื่อว่า

ความต้องการของเด็กในวัยเริ่มต้นมีลักษณะเป็นส่วนตัว แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้น
ความต้องการเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลจากระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมทำให้เป็นลักษณะรวม
ของสังคมมากขึ้น ในขณะที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น แต่ความต้องการ
พื้นฐานของคนเรายังคงเป็นอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เด็กควรได้รับประสบการณ์ที่จะช่วยสนอง
ความต้องการตามธรรมชาตินี้ เพื่อช่วยให้วัยเด็กสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งหนังสือสามารถ
จะสนองความต้องการของเด็กโดยตรงและทางอ้อม ถ้าหนังสือนั้นเขียนขึ้นอย่างมีคุณ
คำมีเป้าหมาย และสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ซึ่งพิจารณาจากความต้องการของเด็ก
๗ ประการคือ

๑. ความต้องการความสบายกาย ความรู้สึกของเด็กเกี่ยวกับความปลอดภัย
ทางด้านร่างกาย เริ่มต้นที่ความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ และยังเกี่ยวข้องกับ
ชีวิตประจำวันของเด็ก เช่นการรับประทานอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ ไม้วาฬใหญ่หรือ
เด็กต่างรู้สึกถึงความสะอึกส่ายทางวัตถุจะก่อให้เกิดความรู้สึกหรือเป็นสัญลักษณ์ของความ
ปลอดภัยได้ ในหนังสือหลาย ๆ เล่ม จึงเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงบ้านใหญ่โต ความเก่งกล้า
ของตัวละครที่ต้องต่อสู้กับชีวิต วิจารณ์ เป็นคน

๒. ความต้องการที่จะรัก และได้รับความรัก มนุษย์ทุกคนต้องการความรักจากบุคคล
ต่าง ๆ เมื่อเด็กรู้สึกว่าจะได้รับความรักเพียงพอ จะมีความมั่นคงทางจิตใจและจะสามารถ
แสดงความรักต่อผู้อื่นได้ มีหนังสือหลายเล่มที่เขียนเกี่ยวกับชีวิตในครอบครัว ความ
สัมพันธ์มิตร การอยู่รวมกันในสังคม การช่วยเหลือกัน ความเมตตาต่อสัตว์เลี้ยง
เรื่องเหล่านี้อาจใช้ตัวละครเป็นคน หรือสัตว์ แต่เนื้อหาทั้งหมดแสดงถึง

ความรัก ความอบอุ่น มิตรภาพ การเสียสละ ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความรัก

๓. ความต้องการเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการที่พัฒนามาจากความต้องการความปลอดภัย นั่นคือภาวะที่บุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะของสังคมในวัยเด็ก เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของครอบครัว ซึ่งทัศนคติในครอบครัวจะนำไปสู่การปรับตัวในสังคมต่อไป หนังสือเด็กที่เกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน สิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายความเข้าใจ และสร้างพื้นฐานความต้องการเป็นเจ้าของนี้โดยง่าย

๔. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ความต้องการนี้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ในวัยทารก ทารกพยายามที่จะนั่ง คลาน เดิน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ความสามารถทางร่างกาย และเมื่อเติบโตขึ้น ความพยายามที่จะแสดงออกมาในรูปที่มีซับซ้อนขึ้น เช่น การแสดงความสามารถทางศิลปะ ดนตรี กีฬา การคิดค้นคำนวณ

นอกจากนี้การใช้ความพยายามเพื่อแสดงความสามารถของตนแล้ว คุณเรายังมีความต้องการที่จะแข่งขันความสามารถของตนกับบุคคลอื่นด้วย การที่จะมีชีวิตอย่างมีความสุขนั้น ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะต้องมีระดับความต้องการในการแข่งขันที่เหมาะสม หนังสือจะเป็นประโยชน์เพื่อสนองความต้องการนี้ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับ บุคคลสำคัญ นักสำรวจ ความหวังหรือความใฝ่ฝัน เรื่องของผู้คอยความสามารถหรือพิการ แทรกซึมกับชีวิต

๕. ความต้องการความเปลี่ยนแปลง การเล่นของเด็กอาจแสดงถึงความต้องการด้านนี้ ซึ่งการอ่านหนังสือจะเป็นการพักผ่อนได้อย่างหนึ่งสำหรับเด็ก บางครั้งเด็กได้รับความกดดันจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่ตั้งให้ จากความล้มเหลวทางการเรียนจากความค้อยทางร่างกาย การเลือกหนังสือเพื่อช่วยสนองความต้องการด้านนี้ จึงควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องตลกขบขัน เรื่องเพื่อน เรื่องลึกลับ ซึ่งเด็กได้รับความพอใจและผ่อนคลายความกดดันได้ นับว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เด็กพอจะทำได้

๖. ความต้องการที่จะรู้ เด็กมักอยากรู้อยากเห็น ซึ่งพ่อแม่มักรำคาญที่จะต้องตอบคำถามมากมายของเด็ก แต่ความอยากรู้อยากเห็นนี้เป็นสัญชาตญาณของความเฉลียวฉลาด อาจใช้หนังสือเป็นเครื่องมือตอบคำถามเด็กได้ หรือชี้แนะแนวทางการค้นคว้าด้วย

ตนเองแก่เด็กได้ หนังสือเหล่านี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารคดี หรือความรอบรู้ด้านต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับประเทศในโลก สัตว์ ดวงดาว แร่ธาตุ อวกาศยาน งานประดิษฐ์ นอกจากนี้ สารานุกรมหรือพจนานุกรม ยังเป็นแหล่งค้นคว้าได้อย่างดีด้วย

๗. ความต้องการกำนสนทรีย์ และความเป็นระเบียบ มนุษย์มักแสวงหาความสุขอันเกิดจากศิลปะ ความสวยงาม และความบันเทิงใจอยู่ตลอดเวลา เช่น ฟังเพลง ฟังดนตรี ละคร ภาพยนตร์ แต่งกายสวยงาม ชมงานศิลปะภาพเขียน รูปปั้น เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เราจะพบและทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นจากการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

ความต้องการของคนเราเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องได้รับการตอบสนองในทางที่ควรทั้งนี้ส่วนใหญ่ก็เพื่อความพอใจของบุคคลซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นปกติสุขและความเจริญของสังคมจึงได้มีผู้พยายามศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์เป็นจำนวนมาก และกลุ่มผู้มีแนวความคิดคล้ายคลึงกันก็มีไม่น้อย อันได้แก่ กลุ่มปัจเจกชนนิยมแบบเสรี (Liberal Individualism) ซึ่งมีแนวความคิดที่เจริญรุ่งเรืองในศตวรรษที่ ๒๐ บุคคลที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของกลุ่มความคิดนี้ได้แก่ อาคม สมิธ และ เดวิด ฮูม (Adam Smith and David Hume)^๒

ตามหลักการบางตอนของแนวคิดนี้ถือว่า มนุษย์ไม่มีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการนี้ลำพังคนเดียว หากแต่ต้องอาศัยการลงแรงร่วมกันในสังคมเท่านั้นแนวความคิดของกลุ่มนี้มีใจำแนกว่าความต้องการบางอย่างที่สังคมไม่ยอมรับเป็นสิ่งดีหรือไม่เพียงใด

^๑ Ibid., pp. 6 - 16.

^๒ สุรพล ปธานวณิช "ความต้องการของมนุษย์กับการจัดสวัสดิการแรงงาน" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔) หน้า ๑๓.
"ความต้องการในความหมายของกลุ่มปัจเจกชนนิยมแบบเสรี หมายถึง ระดับความทะยานอยาก (need)"

แต่เชื่อว่าความต้องการนั้นเป็นกมลสันดานตามธรรมชาติของมนุษย์ การไม่แยกประเภท
 ของความต้องการของมนุษย์อาจทำให้ขัดกับหลักศีลธรรมและกฎเกณฑ์บางประการของ
 สังคม ต่อมาได้มีการปรับปรุงแนวความคิดนี้โดยการแทรกจริยธรรมเข้าไปในแนวความคิด
 แบบดั้งเดิมบุคคลสำคัญของแนวคิดเสรีนิยมแบบมีจริยธรรม (Ethical Liberalism)
 ได้แก่ จอห์น สจวต มิล (John Stewart Mill), ที. เอช. กรีน (T.H. Green)
 ตลอดจนผู้เจริญรอยตามความคิดในศตวรรษที่ ๒๐ อันได้แก่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey)
 เป็นต้น กลุ่มนี้ถือว่า "คุณภาพ" ของความต้องการเป็นสิ่งสำคัญ เทียบเท่ากับ "ปริมาณ"
 ของความต้องการด้วยเช่นกัน ซึ่งหมายความว่ามนุษย์มิใช่เพียงแต่มีความต้องการอันไม่
 จำกัดแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบของความต้องการด้วย
 การพัฒนาดังกล่าวคือการยกระดับคุณภาพความต้องการจากความปรารถนาทางค่านิยมวัตถุ
 และความปรารถนาที่จะมีให้มากกว่าผู้อื่น ไปสู่ความปรารถนาทางค่านิยมจริยธรรมสติปัญญา
 และความประณีตงดงาม^๑

นักวิชาการร่วมสมัยอีกผู้หนึ่งคือ เจม ซี โคลแมน (Jame C. Coleman)
 ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาความต้องการของมนุษย์นั้น แม้จะมีรากฐานอยู่ตามธรรมชาติ
 แล้วก็ตาม แต่ไม่ว่าจะเป็นในค่านิยมของชาวปัญญา อารมณ์ สังคม และแม้แต่ทางร่าง-
 กายเอง ก็จำเป็นต้องมีการกระตุ้นให้เจริญขึ้น ปรับปรุงให้มีความพร้อมมากขึ้น
 ซึ่งวิธีการสร้างความพร้อมดังกล่าวก็ได้แก่ การเพียรพยายามที่จะรู้เกี่ยวกับโลกให้มากขึ้น
 โดยการฟังหรือการอ่าน^๒

^๑ สุรพล ปธานวนิช, หน้าเดียวกัน .

^๒

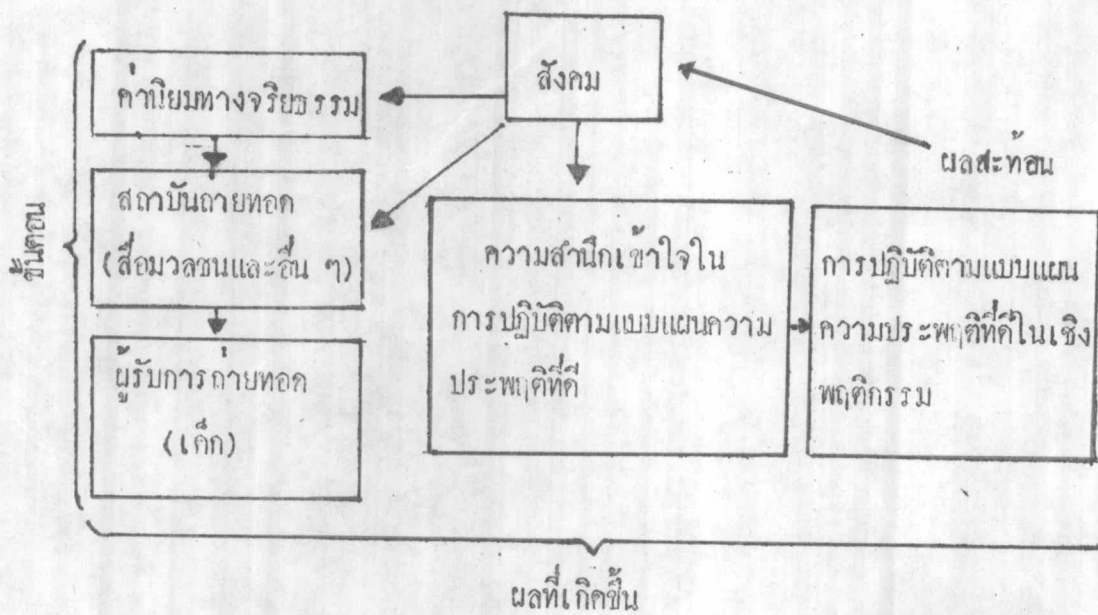
Jame C. Coleman, Psychology and Effective Behavior
 (Bombay : DB. Taraporevala Som & CO. Private Ltd., 1971),

ในประเทศไทย เรามีความพยายามที่จะสนองความต้องการของประชาชนตามแนวเสรีนิยมแบบมีจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดหรือเป็นสถาบันปลุกฝังจริยธรรมก็คือ ครอบครัว โรงเรียน (รวมถึงสถาบันการศึกษาระดับอื่น) สถาบันทางศาสนาและสื่อมวลชน สถาบันเหล่านี้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิด ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนศรัทธาและความเชื่อจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไป ซึ่งแต่ละสถาบันก็มีขอบเขตวิธีการ และจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดของตนต่างกันไป สำหรับสื่อมวลชน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการปลุกฝังจริยธรรมโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สถาบันนี้ก้าวเข้ามามีอิทธิพลเมื่อสังคมเริ่มขยายใหญ่และซับซ้อนขึ้นโดยความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้สถาบันสื่อมวลชนทวีความสำคัญขึ้นสูงสุดสถาบันหนึ่ง และกลายเป็นสถาบันที่มีบทบาทมากขึ้น บทบาทนี้ไ้รวมเอาบทบาทในการปลุกฝังจริยธรรมไว้ด้วย แต่เมื่อไม่มีการจัดระบบและการประสานงานที่แน่นอน จึงเกิดความสับสนและความบกพร่องในการปลุกฝังจริยธรรมนั้น โดยเฉพาะจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องปลุกฝังกันตั้งแต่วัยเด็ก ข้อเท็จจริงนี้เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมโดยสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าว หากสื่อมวลชนซึ่งมีอิทธิพลสูงปลุกฝังค่านิยมในทางที่ผิดแทนที่จะปลุกฝังจริยธรรมอันดีงามก็ย่อมส่งผลเสียหายอย่างใหญ่หลวง ผู้ที่จะต้องรับผลเสียนี้ก็คือ "เด็ก" ซึ่งยังไม่มีวิจารณญาณในการตัดสินใจความถูกต้องที่พึงต้องการปลุกฝังจริยธรรมจึงควรมุ่งที่ตัวเด็กเป็นเป้าหมาย^๑

ดร.อำนาจ ทะพังค์แก และ วัชระ สินธุประมา ได้เขียนทฤษฎีที่น่าสนใจเกี่ยวกับกระบวนการปลุกฝังจริยธรรมแต่เด็กว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ ค่านิยมทางจริยธรรม ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอด และผู้รับการถ่ายทอด ความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบทั้ง ๓ กล่าวโดยย่อก็คือ

^๑ดร.อำนาจ ทะพังค์แก และ วัชระ สินธุประมา, "สื่อมวลชนกับการปลุกฝังจริยธรรมแต่เด็ก" ใน รายงานการสัมมนาสื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก (ม.ป.ท., ๒๕๒๒), หน้า ๔ - ๖.

องค์ประกอบแรก คือ ค่านิยมทางจริยธรรม หมายถึง แบบแผนของความประพฤติที่ดีในอุดมคติ เป็นเป้าหมายที่มนุษย์มุ่งมันที่จะไปถึงโดยเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งดีงาม ค่านิยมทางจริยธรรมจึงเป็นไปตามระบบของสังคมนั้น ๆ หรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในสังคม ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและ วัฒนธรรม รวมถึงความเชื่อทางศาสนา ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สอง คือ สถาบันถ่ายทอดอันใดแก่ ครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางศาสนา รวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งถือเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอด และเป็นผู้นำค่านิยมทางจริยธรรมมาสู่ ผู้รับการถ่ายทอด อันเป็นองค์ประกอบที่สาม หมายถึง "เด็ก" การปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กเป็นสิ่งที่พึงกระทำด้วยความรู้ ความเข้าใจ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ทำด้วยความตั้งใจ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง ๓ อาจเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

จะเห็นได้ว่า นอกจากสังคมจะมีอิทธิพลต่อค่านิยมทางจริยธรรมและสถาบันถ่ายทอดจริยธรรมแล้วสังคมยังส่งอิทธิพลโดยตรงต่อผลที่เกิดจากระบวนการปลูกฝังนี้ กล่าวคือแม่ เด็กจะผ่านกระบวนการปลูกฝังจริยธรรมตามขั้นตอนแล้วผลที่เกิดขึ้นจะอยู่ในรูปของความสำนึกและความเข้าใจ แต่พฤติกรรมที่จะคล้อยตามความสำนึกและความเข้าใจนั้น ย่อมถูกกระทบโดยอิทธิพลของสังคมเป็นสำคัญด้วย ตัวอย่างเช่น เด็กได้รับการศึกษาจนสำนึกว่าการขโมยเป็นสิ่งชั่ว หากไม่ถูกกระทบโดยอิทธิพลอื่นเขาจะไม่ขโมยแต่เมื่อครอบครัวของเขาอยู่ในสภาพยากจนถึงที่สุด (ด้วยอิทธิพลของสังคม) เขาอาจขโมยทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นสิ่งชั่วก็ตาม (กระบวนการปลูกฝังจริยธรรมนี้เป็นกระบวนการในทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติแล้วองค์ประกอบส่วนหนึ่งส่วนใดอาจบกพร่องหรือเปลี่ยนแปลงไปซึ่งต้องการการแก้ไข)

ความจริงในข้อนี้ ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมในสังคมจะประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังได้ก็ต่อเมื่อระบบใหญ่ของสังคมพัฒนาไปแคบ แต่มีได้หมายความว่าตัวกระทำต่าง ๆ จะรอการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะระบบย่อยทุก ระบบนอกจากจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบใหญ่แล้ว ยังส่งผลสะท้อนกลับไปยังระบบใหญ่ด้วย การพัฒนาปรับปรุงส่วนใดส่วนหนึ่งในระบบย่อมส่งผลต่อการพัฒนาโดยส่วนรวมทั้งสิ้น

สำหรับจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ไทย เป็นเรื่องที่กล่าวมาช้านานแล้ว แต่มักขึ้นอยู่กับภาวะการณ์แวดล้อมของแต่ละยุคสมัย ระยะเวลาเรื่องของสิทธิเสรีภาพของการแสดงออกในหน้าหนังสือพิมพ์ ค่อนข้างจะแยกไม่ออกจากความรับผิดชอบอันกำหนดแนวทางโดยจริยธรรมทางวิชาชีพ ยิ่งวิชาชีพนั้นเกี่ยวข่งหรือมีผลกระทบท่อ

บุคคลจำนวนมากจึงจำเป็นต้องมีการสร้างข้อจำกัดทางกฎหมาย ร่วมกับมาตรฐานทางศีลธรรม
จรรยาของสังคมนั้น เพื่อควบคุมให้การปฏิบัติตามวิชาชีพนั้นเป็นไปโดยชอบและสอดคล้องกับ
การที่จะพัฒนาสังคมไทยในแนวที่พึงเป้าประสงค์ไว้

พฤติกรรม การอ่านและความสนใจการอ่านหนังสือของเด็ก

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ของมนุษย์
พบว่าประสาทสัมผัสทางจักษุประสาทจะรับรู้ได้มากที่สุด และความรู้จะคงอยู่ได้นานที่สุดถึง
๗๕% รองลงมาคือ ทางโสตประสาท ๑๓% ทางกาย ๖% ทางสัมผัสประสาท ๓% และทาง
ชีวภาพประสาท ๓% การศึกษาวิจัยนี้สนับสนุนให้เน้นการพัฒนาเด็กในด้านการอ่านหนังสือ
เด็กก็วย เพราะถึงแม้จะไม่ได้รับประสบการณ์ตรง เด็กก็ได้รับประสบการณ์รองที่จะช่วย
กระตุ้นตาและสมองรอบ ๆ กัน^๒

การอ่านหนังสือเป็นม่อเกิดแห่งความรู้ ธอร์นไดค์ (Thorndike)
กล่าวว่า การอ่านคือ การคิด นั่นคือ การได้อ่านในเรื่องที่ด้อยกว่าไปสู่การคิดที่ดี คุณค่า
และความสำคัญของการอ่านหนังสือจะมีผลเป็นอย่างมากต่อทางชีวิตของเด็กและสังคม
เพราะการอ่านได้ช่วยให้ได้พบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ช่วยฝึกคิดวิเคราะห์เรื่องราว เหตุผล
เขาแบบอย่าง สอนให้รู้จักแนวความคิด และให้อุทาหรณ์ในการดำรงตนได้^๓ นอกจากนี้

^๑ นันทวัน สุชาติ "นักหนังสือพิมพ์ กับ เสียงเรียกหาทางจริยธรรม"
นิตยสาร (ตุลาคม ๒๕๒๐), หน้า ๖๓.

^๒ เข็ม พฤษพิทักษ์, คู่มือการอบรมครูมัธยมศึกษา, (สิงหาคม ๒๕๕๕),
หน้า ๑๐๐ .

^๓ Leedy, Paul D., Reading Improvement for Adults,
(New York : Book Company, Inc., 1956), pp.13.

การอ่านยังมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการพูดและขยายประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น^๑ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมการอ่านให้เด็ก เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ สังคม และสติปัญญา การอ่านจะช่วยทำให้เด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น และเติบโตเป็นบุคคลที่น่าสนใจ และมีประโยชน์หนึ่ง การปลูกฝังนิสัยในการอ่านแก่เด็ก จึงเปรียบเสมือนว่าเด็กได้รับสมบัติอันมหาศาล เพราะความรู้ย่อมเป็นทุนในตัวเด็กที่จะแสวงหาความรู้สูง ๆ ขึ้นไป^๒ แต่สิ่งที่เราพากันวิตกกังวลกันอยู่ก็คือ เด็กของเราไม่ชอบอ่านหนังสือบ้าง หรือไม่รู้จักการเลือกหนังสืออ่านบ้าง เด็กชอบอ่านหนังสือที่ไม่เหมาะสมกับเด็กบ้าง เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ เราก็ควรจะช่วยกันจัดหาและจัดทำหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะ ให้เพียงพอสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กนั้นหมายถึงที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก^๓ ฉะนั้นการจัดทำหนังสืออ่านสำหรับเด็กจึงต้องคำนึงถึงความสนใจในการอ่านของเด็กด้วยเนื่องจาก " ความสนใจของเด็กมีบทบาทสำคัญที่จะจูงใจให้เด็กอ่าน " ซึ่งผลจากการวิจัยจำนวนมากยืนยันความคิดนี้^๔

เกี่ยวกับความสนใจและรสนิยมในการอ่านหนังสือของเด็ก ชาร์ลอตต์ เอส ฮัค (Charlott S. Huck) และคอรินส ยังก์ (Doris Young Kuhn) ได้ศึกษาความ

^๑ หนังสือ พงศกษะวัน วรรณกรรมกับเด็ก (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๒๕.

^๒ สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหนังสือสำหรับเด็กกลุ่ม อายุ ๑๑ - ๑๖ ปี (กรุงเทพมหานคร : [ม.ป.ท.] ๒๕๐๘), หน้า ๕.

^๓ โกลด์ม บุนเยศิริณะ, "หนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็ก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕)

^๔ Jeraldine Moray, "What Does Research Say about the Reading Interests of the Intermediate Grades ?" The Reading Teacher 31(April, 1978) : 763.

ต้องการและความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก โดยพิจารณาจากลักษณะของเด็กตาม
ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการซึ่งกล่าวโดยสรุป ได้ดังนี้ คือ

เด็กระดับชั้นประถมปีที่ ๑ - ๒ มีลักษณะช่วงความสนใจไว้นานนักมีพัฒนาการ
เกี่ยวกับจินตนาการมากขึ้น สนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อยากรู้อยากเห็นมากขึ้น เริ่ม
รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์และความยุติธรรม มีอารมณ์ขัน ต้องการโอกาสที่จะเป็นตัวของตัวเอง
และยังต้องการความรักความเอาใจใส่เป็นพิเศษ หนังสือที่เด็กวัยนี้สนใจและ
ต้องการได้แก่ เรื่องสั้น ๆ หรือเรื่องยาวที่เขียนจบเป็นตอน ๆ หลาย ๆ ประเภท โดยเฉพาะ
เรื่องที่ได้อิทธิพลจากจินตนาการง่าย ๆ เรื่องตลกขบขัน หรือจบอย่างฉับความคาดหวัง
หนังสือเกี่ยวกับร่างกาย ความสัมพันธ์ของครอบครัว กฎควรเริ่มส่งเสริมให้เด็กเข้า
ห้องสมุด

เด็กระดับชั้นประถมปีที่ ๓ - ๔ มีลักษณะสำคัญคือช่วงความสนใจยาวขึ้น
เมื่ออายุ ๕ ขวบ เด็กหญิงชายจะมีความสนใจแสดงออกและทำกิจกรรมค้ำกันตามเพศ
ของตน รู้จักวิจารณ์ค้นหาความ ถูก - ผิด ชอบเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่ม สนใจเรื่อง
ราวที่ติดต่อกันเป็นชุด ชอบปัญหาและเรื่องลึกลับ ชอบเรื่องสนุกสนานเกี่ยวกับชีวิตประ
จําวัน และการผจญภัยที่เพ้อฝัน รวมทั้งเรื่องในอดีต สนใจเรื่องของบุคคลอื่นที่แตกต่าง
จากตน หนังสือที่เด็กวัยนี้สนใจและต้องการได้แก่ หนังสือเกี่ยวกับการแสดงออกที่ตรง
ตามลักษณะของเพศ หนังสือที่อธิบายถึงการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หนังสือที่เขียนเป็นชุด
หนังสือเกี่ยวกับเกมส์ คำทาย เรื่องลึกลับ ผจญภัย กีฬา ประวัติบุคคล ความเป็น
อยู่ในอดีต ประชาชนชาติต่าง ๆ ชอบเรื่องที่ดำเนินอย่างรวดเร็วกว่า และน่าตื่นเต้น

เด็กระดับชั้นประถมปีที่ ๕ - ๖ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญที่สุดต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย
จึงขอแยกแยะลักษณะของเด็ก ความต้องการและความสนใจที่ค่อนข้างละเอียดเพื่อให้เห็นได้อย่างชัดเจน ดังนี้

ลักษณะของเด็ก

- พัฒนาการทางร่างกายเปลี่ยนแปลงเร็ว เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น เด็กหญิงจะมีพัฒนาการเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ๒ ปี สนใจความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

- เข้าใจและยอมรับบทบาทตามเพศสนใจ เพศตรงข้าม

- สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

- ความเข้าใจเกี่ยวกับลำดับเหตุการณ์ในอดีตกี่ชั้น เริ่มเข้าใจตนเองในช่วงเวลาต่าง ๆ สามารถมองเห็นปัญหาได้ในหลาย ๆ ด้าน

- เข้าใจความเป็นจริงและรู้จักเรื่องเพื่อเน้นได้ก็จริง

- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสัมพันธ์กับครอบครัวต้องการความเป็นอิสระ

- สนใจการรวมกลุ่มกันมาก และมีความต้องการเป็นเจ้าของ อาจเกิดอคติต่อบางสิ่งบางอย่าง

ความต้องการและความสนใจ

- ยังคงสนใจในการอ่านแตกต่างกันตามเพศ ควรอ่านหนังสือที่ช่วยให้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของตน

- อ่านหนังสือที่ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม

- ในช่วงนี้เด็กชอบอ่านหนังสือมาก มักเลือกอ่านตามความสนใจเป็นเรื่อง ๆ เช่น เรื่องลึกลับ สัตว์เลี้ยง นวนิยาย วิทยาศาสตร์

- ควรมีโอกาสศึกษา เรื่องในอดีตและควรได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการวิจารณ์ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

- ควรส่งเสริมให้เด็กได้อ่านเรื่องที่ใช่จินตนาการ

- ควรอ่านหนังสือที่อธิบายถึงบทบาทและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัว

- ควรมีโอกาสอภิปรายหนังสือเพื่อการยอมรับความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น

ลักษณะของเด็ก

ความต้องการและความสนใจ

- เริ่มเขียนแบบ อาจจะทำจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหนังสือ สนใจเรื่องอาชีพในอนาคต
- สนใจเรื่องความรู้สึกของคนและผู้อื่น แสวงหาคำนิยม สนใจปัญหาอย่างกว้าง ๆ ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน*
- ควรอ่านหนังสือที่แสดงตัวอย่างอันเหมาะสมเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และงานอาชีพ
- ควรมีโอกาสอภิปราย แสดงความคิดเห็น

รัฐจวน อินทรกำแหง ใจจำแนกความสนใจการอ่านของเด็กชายและหญิงไทยตามลำดับอายุดังต่อไปนี้

อายุ ๑๑ ปี

เด็กชาย

ยังคงชอบเรื่องผจญภัย ดึกลับ และเพิ่มความสนใจในการค้นคว้าปริศนาหนังสือเกี่ยวกับเครื่องเบ็ดเตล็ดโลก หนังสือการ์ตูน ยังคงเป็นที่ถูกใจอยู่แต่บางคนจะลดความสนใจในเรื่องสัตว์ลงบ้าง

เด็กหญิง

ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน สัตว์เลี้ยง เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ และเริ่มชอบเรื่องเกี่ยวกับ รัก ๆ ใคร่ ๆ บางทีก็ชอบอ่านนิยายผจญภัยอย่างเด็กชายเหมือนกัน

อายุ ๑๒ ปี

เด็กชาย

ชอบเรื่องที่มีการจบอย่างสมควรไม่ว่าให้คิด ชอบอ่านหนังสือ

* Charlotte S. Huck and Doris Young Kuhn, Children's Literature in the Elementary School, 2d ed. (New York : Holt Rinehart and Winston, 1968) pp. 31 - 36.

- เด็กหญิง
เกือบทุกชนิด ฌจก๊วย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ กีฬา ฯลฯ ส่วนมากยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน ในโรงเรียน ชอบเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น เรื่องฌจก๊วยยังคงชอบอยู่ และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และบางทีก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับอาชีพค้าขาย ในวัยนี้เด็กหญิงเริ่มอ่านเกือบทุกอย่างเหมือนกัน
- อายุ ๑๓ ปี
เด็กชาย
ยังคงชอบเรื่องเครื่องยนต์กลไก แต่ให้ยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก การเพาะปลูก ความงามของร่างกาย เป็นต้น
- เด็กหญิง
คงอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ต่อไป ไม่ชอบหนังสือที่เป็นหลักวิชา จนเกินไป เริ่มชอบหนังสือคำประพันธ์ บทละคร เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงก็ยังคงชอบอยู่
- อายุ ๑๔ ปี
เด็กชาย
ระยะนี้เรียกว่าเข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่แล้วความสนใจจะเริ่มพุ่งเล็งไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะ ระยะนี้อาจจะอ่านหนังสือน้อยลง แต่จะชอบนิยายสารมากขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทาง เครื่องยนต์กลไก ต่าง ๆ ชอบหนังสือที่มีแผนผัง แผนที่ บางคนอาจเริ่มอ่านหนังสือรัก ๆ ใคร่ ๆ บ้าง แต่เรื่องนั้นจะต้องรวดเร็วทันใจ
- เด็กหญิง
คงชอบหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่ที่สะเทือนอารมณ์ มักคิดใจเรื่องราวที่แท้จริงความจริงง่าย ๆ (ระยะนี้เป็นระยะที่ควรให้การแนะนำการอ่านมากที่สุด) บางคนอาจ

สนใจหนังสือเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น และยังสนใจบทละครคำประ
พันธ์ด้วย

อายุ ๑๕ ปี

ตอนนี้ความทุ่มเทในการอ่านผ่านไปบ้างแล้ว แต่ละคนเริ่มอ่าน
หนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและสังคมของตน ยังคง
ชอบการอ่านอยู่แต่ไม่ทุ่มเทไปทางใดทางหนึ่งเหมือนเมื่อก่อน
เด็กชายมักชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรกและการ
ทดลองเด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย

การจัดทำหนังสือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

จากปรัชญาการศึกษาในศตวรรษที่ ๑๘ ของรุสโซ (Jean Jacques Rousseau
(๑๗๑๒ - ๑๗๗๓) ที่ว่าเพนิยายและเรื่องเพื่อนั้นไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเพราะจะทำให้เด็ก
หลงมกมายอยู่กับสิ่งไร้สาระ มีอิทธิพลทำให้หนังสือสำหรับเด็กเป็น เรื่องสังคมนิยาย
จรรยา และชี้แนะให้เด็กทำดีเสียเป็นส่วนมากทำให้ไม่น่าอ่านไม่น่าสนใจสำหรับเด็ก
ในกลางศตวรรษที่ ๒๐ แนวความคิดของครู นักประพันธ์และผู้ปกครองเด็กก็เริ่มเปลี่ยน
ไปว่าเด็กควรจะได้รับ การส่งเสริมให้เกิดจินตนาการและมีเรื่องราวต่าง ๆ ให้เลือกอ่าน
ได้อย่างกว้างขวาง หนังสือเด็กยุคนี้จึงเป็น เรื่องที่สนุกสนานน่าอ่าน บุคคลที่เป็นผู้ริเริ่ม
อย่างสำคัญในการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กคือ จอห์น นิวเบอร์รี่ (John Newberry
ค.ศ. ๑๗๑๓ - ๑๗๖๗) ได้จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กโดยได้รวบรวมหนังสือเด็ก นิตาน
นิยาย ที่มีผู้เขียนหรือรวบรวมไว้มาพิมพ์ขึ้นเป็นอันมาก ต่อมาเมื่อ ฟรีดริค จี. เมลเชอร์
(Fredrick G. Melcher) ผู้พิมพ์ชาวอเมริกันได้เสนอให้สมาคม
ห้องสมุดของอเมริกันจัดการให้รางวัลแก่ผู้เขียนหนังสือดีสำหรับเด็ก โดยใช้ชื่อ "นิวเบอร์รี่"
(Newberry) เป็นชื่อรางวัลเพื่อเป็นเกียรติแก่ จอห์น นิวเบอร์รี่ ซึ่งสมาคมห้อง

นิตา ชูโต, กลอมจิต พลายเวช และ กานต์มณี ตักกีเจริญ, การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ
อ่านสำหรับเด็ก, (พระนคร : คณะอนุกรรมการอุดมการของชาติ, ๒๕๒๔), หน้า ๔.

สมุทอเมริกาได้ดำเนินการให้รางวัลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๙๒๖ หลังจากนั้นก็มีหนังสือดี ๆ สำหรับเด็กออกมาอีกมากในหลาย ๆ ประเทศ

สำหรับหนังสือของเด็กไทยจากประวัติและวิวัฒนาการของหนังสือสำหรับเด็กไทย เท่าที่มีหลักฐานปรากฏตัวผู้แต่ง เริ่มเมื่อ ๑๕๐ ปีมาแล้ว นักเขียนที่เราถือว่าเป็นนักเขียนหนังสือเด็กคนแรกของเมืองไทย คือ สุนทรภู่ ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๖๔ - ๒๓๙๐ สุนทรภู่เขียนสวัสดิรักษาถวาย เจ้าฟ้าอาภรณ์ เขียนเพลงยาวถวายโอวาทและสุภาษิตสอนหญิง ในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ มีสุภาษิตสอนเด็กแต่ไม่ปรากฏตัวผู้เขียน^๒ การเริ่มต้นของหนังสือของเด็กไทยก็คล้ายกับหนังสือของเด็กของชาติอื่น ๆ ที่เริ่มต้นด้วยนิทานและสอนใจกับที่เด็กต้องไปอ่านหนังสือที่เขียนให้ผู้ใหญ่อ่าน จึงถือได้ว่าแต่เดิมนั้นไทยขาดแคลนหนังสือสำหรับเด็ก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่เป็นประโยชน์ทางเสริมสร้างสติปัญญาและเหมาะสมกับวัยของเด็ก แต่ในระยะหลังนี้นับว่าเป็นโชคคิของเด็กไทยที่ได้มีผู้มองเห็นคุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก ได้พยายามแปลหนังสือสำหรับเด็กของต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยและเขียนหนังสือสำหรับเด็กไทยขึ้น สำนักพิมพ์หลายแห่งพิมพ์จำหน่ายนอกจากนั้นสถาบันหลายแห่งให้การส่งเสริมด้วยการประกาศเชิญชวนให้มีการส่งหนังสือสำหรับเด็กเข้าประกวดชิงรางวัลประจำปี จากความเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้ตลาดหนังสือในปัจจุบันมีหนังสือสำหรับเด็กให้เลือกอ่านมากมายหลายประเภททั้งประเภทของรูปแบบและประเภทของเนื้อหา อย่างไรก็ตามการจัดทำหนังสือให้ตรงกับความต้องการของเด็กนั้นถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะตัดสินใจว่าเหมาะสมและนำ

^๑ วิทยวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๐), หน้า ๕๓ - ๕๔

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ คำรง เพชรพลอย, "บทบรรณาธิการ : หนังสือสำหรับเด็กที่นำอ่าน," วารสารทองสมุก (๑๘ พฤษภาคม - มิถุนายน, ๒๕๑๗) : ๒๕๕ - ๒๕๖.

อ่านแต่ฝ่ายเดียวเด็กอาจไม่ชอบอ่าน แต่หนังสือที่เด็กควรมีโอกาสอ่านควรเป็นทั้งหนังสือที่ผู้ใหญ่คิดว่าเหมาะสมน่าอ่าน มีประโยชน์ และหนังสือที่เด็กสนใจด้วย*

จากรายงานการสัมมนาเรื่อง การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ไคอภิปราয়ถึงลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก ซึ่งมีสาระโดยสรุป ดังนี้

๑. ตรงกับความต้องการของเด็ก เนื้อหาสาระสำคัญควรเป็นเรื่องที่สนุกให้ความเพลิดเพลิน อารมณ์ ช่วยให้เด็กได้จินตนาการ ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ มีความคิดสร้างสรรค์และใฝ่คิดแก้ปัญหา
๒. วิธีการเสนอเรื่อง สำหรับเด็กเริ่มอ่านควรเป็นเรื่องที่เล่าต่อเนื่อง และเสนอปัญหาอย่างง่าย ๆ สำหรับเด็กที่อ่านได้คล่องแล้วอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ คือ ไข่มพสนทนา การบรรยาย การแสดงความรู้สึก โดยใช้วิธีการเหล่านี้เพื่อสร้างแนวของเรื่องที่เป็นปัญหาให้เด็กสนใจติดตาม แล้วจบลงด้วยการตอบคำถามหรือปัญหา ซึ่งทำให้เด็กต้องติดตามตลอดเวลาที่อ่าน เนื้อหาเรื่องจะต้องเขียนไม่ให้ง่ายจน มีสิ่งเข้บหรือแนวคิดเอกที่เกิน ซึ่งเด็กสามารถจับได้โดยง่าย เรื่องสั้น ไม่ยาวเยิ่นเย้อ
๓. ส่วนวนภาษา ภาษาในหนังสือเด็กจะง่ายและตรงไปตรงมาไม่ใช้คำยาก และใช้ถ้อยคำที่สร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองกับเด็ก ควรหลีกเลี่ยงคำพหูพจน์ที่หายากจะแสดงถึงลักษณะของตัวละคร
๔. ภาพประกอบ เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งของหนังสือสำหรับเด็ก เพราะจะเป็นเครื่องมือให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องและสนใจหนังสือมากยิ่งขึ้น ลักษณะของภาพประกอบควรเป็นภาพที่แสดงความเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา แสดงความรู้สึก มีสีสันสวยงาม ถ้าเป็นภาพที่แสดงถึงรายละเอียดของความเป็นจริง จะต้องใส่ภาพประกอบตามความเป็นจริง แต่ถาเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเพ้อฝัน อาจใส่รายละเอียดแปลก ๆ ออกไปได้ เช่นคนไม้สีต่าง ๆ
๕. ลักษณะรูปเล่ม ควรมีขนาดเหมาะกับเด็กที่จะอ่านหนังสือนั้นการเย็บเล่มทนทาน กระดาษหนาคุณภาพดี กำหนดตัวอักษรเหมาะสมกับสายตาของเด็ก ซึ่งนิยมกันว่า

* Jeraldine Meray, "What Does Research Say about the Reading Interests of the Intermediate Grades?" The Reading Teacher 31 (April, 1978) : 763.

ถ้าเด็กเล็กเท่าไร ตัวหนังสือก็ควรโตขึ้นเพื่อให้ได้สัดส่วนกับกำลังสายตาของเด็ก ควรพิมพ์
 ภายตัวที่อ่านง่าย ชัดเจน และถูกต้องอย่าให้มีผิดไ้ เพราะวัยเยาว์เป็นวัยที่กำลังจกจก ถ้าจกจก
 สิ่งที่มีผิดแล้วจะแยกยากที่สุด *

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำหนังสือประเภทต่าง ๆ สำหรับเด็ก
 ใค้อย่างมีคุณภาพ คุณภาพที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วย คุณภาพ ๔ ประการ คือ

๑. คุณภาพการพิมพ์
๒. คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม
๓. คุณภาพทางศิลปะ ภาพเขียน หรือภาพประกอบ
๔. คุณภาพในการเขียนเรื่องของผู้เขียน ^๒

เทคโนโลยีทางการพิมพ์ของไทยในปัจจุบันที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีระบบการ
 พิมพ์และการผลิตหนังสือที่มีประสิทธิภาพทั้งทางปริมาณและคุณภาพ มีอักษรตัวพิมพ์หลายประ
 เภทหลายขนาด เทคนิคการจัดรูปเล่มและการใช้ภาพถ่าย และภาพเขียนในการพิมพ์ภาพ
 ประกอบ ล้วนช่วยส่งเสริมให้หนังสือเด็กมีคุณภาพที่ดี^๑ จึงทำให้หนังสือสำหรับเด็กของ
 ไทยมีแนวโน้มของการผลิตดีขึ้นเรื่อย ๆ มีบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนสนับ
 สนุนและส่งเสริมให้มีการพิมพ์และการแต่งหนังสือสำหรับเด็กขึ้นมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕

^๑สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, รายงานการสัมมนาเรื่องการจัดทำ
หนังสือสำหรับเด็ก (พระนคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑๔ - ๑๒๕

^๒เรื่องเดียวกัน

^๓นิตยา ชูโต, กล่อมจิตต์ พลายเวช กานต์มณี ตักก็เจริญ, การวิเคราะห์
เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๒๔),
 หน้า ๔.

มีหน่วยงานที่สำคัญในวงการหนังสือสำหรับเด็กไทย อีกหน่วยงานหนึ่งคือ ศูนย์พัฒนาหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานพัฒนาหนังสือตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตลอดจนสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ มีโครงการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ รวม ๑๓ โครงการ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๔) กิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ๒๕๒๒ ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) กำหนดให้เป็นปีเด็กสากล ได้ประกาศเชิญชวนให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจและจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็ก สำนักพิมพ์และมูลนิธิหนังสือและนิตยสารสำหรับเด็กไทยต่างพากันเพิ่มปริมาณการผลิตและปรับปรุงคุณภาพทั้งด้านเนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และรูปเล่มให้เหมาะสมกับวัยของเด็กยิ่งขึ้น

ได้มีการสำรวจตลาดหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน พบว่ามีสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หรือเกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็กประมาณ ๕๐ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นสำนักพิมพ์เอกชน สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กมากที่สุด ได้แก่ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช (จำนวน ๑๒๒ เล่ม) รองลงมา ได้แก่ องค์การคำของครูสภา (จำนวน ๑๒๓ เล่ม) ประมาณร้อยละ ๕๐ ของสำนักพิมพ์เอกชนทั้งหมด จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กออกมาเพียงแห่งละ ๑ - ๒ เล่ม ทั้งนี้เนื่องจากมีนโยบายที่จะจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กผู้ใหญ่และผู้อ่านทั่วไปเป็นหลัก สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์เฉพาะหนังสือสำหรับเด็กคือประมาณ ร้อยละ ๕๐ ได้แก่ สำนักพิมพ์ พี. พี.

* กล่อมจิตต์ พลายเวช, หนังสือสำหรับเด็ก (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๓๕.

ชมรมเด็ก ปานยา และ สุริยบรรณ มีหนังสือสำหรับเด็ก (อายุ ๑ - ๑๔ ปี) ที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบันประมาณ ๓๔๗ เล่ม เป็นทั้งเรื่องที่แต่งขึ้นเองและเรื่องแปลและดัดแปลง มาจากเรื่องของคนต่างประเทศ โดยนักเขียนประมาณ ๓๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นนักเขียนสตรี

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน อันได้แก่ สำนักพิมพ์และแหล่งผลิตต่าง ๆ ผู้แต่ง ผู้แปล ผู้เขียนภาพประกอบ ผู้จัดการประกวดหนังสือสำหรับเด็ก เช่น คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารศรีนคร รวมทั้งผู้ปกครอง ครู และบรรณารักษ์ สถาบันและบุคคลเหล่านี้ต่างพากันให้ความสนใจกิจการของหนังสือสำหรับเด็ก รวมทั้งสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กช่วยให้มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา คำอักษร ภาพประกอบ และความสนใจของเด็กต่อหนังสือประเภทต่าง ๆ ฯลฯ มีบทบาทช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้อ่านหนังสืออย่างแพร่หลายและกว้างขวาง และเหมาะสมกับความสนใจ ความวัยและความต้องการของเด็ก ทำให้เกิดความต้องการซื้อ ต้องการอ่าน และอยากได้อีกในครอบครองอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเด็กของไทย และเป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือประเภทอื่น ๆ สำหรับเด็กไทยในอนาคต

การวิจัยและการศึกษาค้นคว้าสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญ ความสนใจ และความต้องการในเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

ก. การให้ค่าความสำคัญและความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์

การวิจัยและการศึกษาในประเทศไทย

ในปีการศึกษา ๒๕๐๗ สมเกียรติ โสมภา ใ้ทำการวิจัยเรื่อง "เนื้อเรื่องในหนังสือพิมพ์รายวันที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สนใจ" ผลปรากฏว่า หมวดที่นักเรียนสนใจมากที่สุด คือ หมวดความรู้ทางวิชาการ หมวดข่าวต่างประเทศและการศึกษาเป็นอันดับรองลงมา สำหรับความสนใจในหมวดเรื่องความรู้ทางวิชาการนั้น นักเรียนสนใจความรู้ทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด ความรู้ทางคณิตศาสตร์และสังคมศึกษาเป็นอันดับรองลงมา ส่วนความสนใจหมวดเรื่องกุสสตรี นักเรียนหญิงมีความสนใจมากกว่านักเรียนชาย และเกี่ยวกับหมวดเรื่องข่าวภายในประเทศ บันเทิง คดีทางศาล การโฆษณาและบริการต่าง ๆ นักเรียนมีความสนใจน้อยมาก*

การสำรวจความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่มีต่อข้อความในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ของสินีนาด นิมวัฒนา สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

*สมเกียรติ โสมภา "เนื้อเรื่องในหนังสือพิมพ์รายวันที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สนใจ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗)

๑. นักเรียนสนใจข่าวกิจกรรมผลงานดีเด่นของนักศึกษา และนักเขียนทั้งในและต่างประเทศ

๒. ชาวทั่วไปนักเรียนสนใจข่าวการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือข่าวเกี่ยวกับความเป็นไปของสังคม ที่สนใจน้อยที่สุด คือ ข่าวอาชญากรรม และข่าวอุบัติเหตุ

๓. นักเรียนชายสนใจการตอบปัญหาประจำวันมากกว่านักเรียนหญิง และชอบอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำมากกว่านักเรียนหญิงด้วย

๔. นักเรียนมีความสนใจในระดับน้อย ในคอลัมน์กฎหมาย ข่าวคดีทางศาล ข่าวพยากรณ์อากาศและคอลัมน์ท่องเที่ยว

การวิจัยเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการศึกษานอกระบบของเยาวชน" ของ ร้อยโทไมตรี เจริญศิลป์ ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่าง ๆ และการศึกษาความสนใจข้อคิดเห็นตลอดจนความต้องการของเยาวชนในกรุงเทพฯ ที่มีต่อเรื่องและเนื้อหาการเรียนนอกระบบในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยวิเคราะห์ คำนวณเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีสำนักพิมพ์อยู่ในกรุงเทพมหานคร ๖ ฉบับ และส่งแบบสอบถามไปยังเยาวชนที่มีอายุ ๑๐ - ๑๔ ปี ในกรุงเทพมหานคร รวม ๓๑๒ คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า

เยาวชนมีความสนใจเนื้อหาการเรียนนอกระบบในรูปแบบสารคดี - วิชาการในหนังสือพิมพ์รายวันมาก และสนใจข่าวการศึกษามาก ส่วนการเรียนนอกระบบในรูปแบบของข่าว บทความ บทความวิจารณ์ต่าง ๆ สนใจปานกลาง นอกจากนี้เยาวชน

* สีนินดา นิมวชิณา, " การสำรวจความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่มีต่อข้อความในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน พ.ศ. ๒๕๑๐". (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.)

ต้องการให้หนังสือพิมพ์รายวันปรับปรุงกาเสนอข่าวให้ถูกต้องเป็นจริงมากขึ้น ส่วนเนื้อหา
 ในรูปสารคดี - วิชาการ นั้น เยาวชนต้องการให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสารคดี -
 วิชาการด้านวิทยาศาสตร์ สุขภาพอนามัย การศึกษา ศาสนา - ศีลธรรมจรรยา ความ
 รู้ด้านอาชีพการเกษตรและความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ *

ในปี ๒๕๑๘ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจความสนใจ
 และรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทยเพื่อศึกษาประเภทของหนังสือที่เด็กชอบ
 และเป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ตัวอย่างประชากรเป็นเด็กนักเรียน
 ระดับประถมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ๑,๓๕๐ คน และนักเรียนระดับมัธยมต้น
 ทั่วประเทศ ๓,๓๕๐ คน และครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ทั่วประเทศ ๓๘๐ คน สรุป
 ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์คือ

๑. เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ชอบอ่านหนังสือพิมพ์เป็น
 อันดับสามรองจากหนังสือ การ์ตูน และเรื่องตลก ตามลำดับ สำหรับนักเรียนมัธยม
 ชอบอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด

๒. เรื่องในหนังสือพิมพ์รายวันนักเรียนทั้งสองระดับชอบอ่านข่าวในประเทศ
 มากที่สุด รองลงมาได้แก่เรื่องที่ทำให้ความรู้ ข่าวสังคม - ข่าวภาพยนตร์ และข่าวการ
 เมืองตามลำดับ นักเรียนประถมชอบอ่านบทความน้อยที่สุด และนักเรียนมัธยมชอบอ่าน
 แรงความ - โฆษณา ต่าง ๆ น้อยที่สุด

*ไมตรี เจริญศิลป์, "บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการศึกษานอก
 ระบบของเยาวชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘)

๓. คุรุบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ทราบว่านักเรียนชอบอ่านหนังสือประเภทใด และครูร้อยละ ๓๒.๗๕ มีความเห็นว่านักเรียนชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน *

ในปีเดียวกัน วงเดือน วรณไชย ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสนใจและความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับหนังสืออ่านประเภทต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ในห้องตลาด โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๗ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ รวมจำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามคืนมา ๒,๑๕๔ คน เป็นชาย ๑,๑๓๓ คน และหญิง ๑,๐๒๑ คน สรุปผลที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ได้ดังนี้

๑. จำนวนนักเรียนทั้งสองเพศ ร้อยละ ๘๘.๐๘ เคยอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
๒. จำนวนนักเรียนทั้งสองเพศ ร้อยละ ๗๘.๘๒ ชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
๓. จำนวนนักเรียนทั้งสองเพศ ร้อยละ ๗๘.๐๐ ต้องการให้ห้องสมุดมีหนังสือพิมพ์
๔. หนังสือพิมพ์เป็นหนังสือประเภทที่นักเรียนอ่านและเข้าใจได้ดีที่สุดในหนังสือ ๕ ประเภทแรก (ร้อยละ ๓๑.๕๘) รองจากหนังสือ การ์ตูน (ร้อยละ ๓๓.๕๓) ^๒

*กรมวิชาการ, รายงานการสำรวจความสนใจและ รสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย, หน้า ๕ - ๘๓.

^๒วงเดือน วรณไชย, " การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย " (ปริชญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

จากการวิจัยเรื่อง " การศึกษามหาชนของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษาของ
 ชาวบ้าน " ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปี ๒๕๒๑ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และภาพยนตร์ โดยศึกษาเนื้อหาของสื่อมวลชนทั้ง ๕ ประเภท พฤติกรรมในการรับสื่อมวลชนแต่ละประเภท และศึกษาการให้ค่าความสำคัญของสื่อมวลชนทั้งกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน ๑,๕๓๖ คน เป็นประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๓๓ ภาคเหนือร้อยละ ๒๓ ภาคกลางร้อยละ ๒๒ ภาคใต้ร้อยละ ๑๓ และชนเมืองกรุงเทพฯ อีกร้อยละ ๕ เป็นเพศชายร้อยละ ๕๔ และเพศหญิงร้อยละ ๔๖ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับค่อนข้างต่ำมีถึงร้อยละ ๖๐ รองลงไปเป็นระดับกลาง ระดับต่ำและระดับค่อนข้างสูง ตามลำดับ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

๑. ผู้อ่านหนังสือพิมพ์มี ร้อยละ ๔๗ และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อ่านทุกวันมี ร้อยละ ๒๔ และอ่านเป็นเวลาประมาณครึ่งชั่วโมงต่อวัน ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เกือบทั้งหมดอ่านข่าว ผู้ที่อ่านเนื้อหาที่เป็นความรู้ การศึกษาและวัฒนธรรมไม่ถึงครึ่งของผู้อ่านทั้งหมด ส่วนผู้ที่อ่านโฆษณา และบันเทิงมีประมาณ ร้อยละ ๔๐
๒. ทั้งเพศชายและหญิง ให้ค่าความสำคัญของหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ยใกล้เคียงกัน
๓. ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๓ ให้ค่าความสำคัญของสื่อแต่ละประเภทโดยเฉลี่ยมากกว่าในระดับอื่น ๆ
๔. ผู้ที่มีสถานภาพเศรษฐกิจ และสังคมระดับค่อนข้างสูงให้ความสำคัญของสื่อทุกประเภทมากกว่าคนที่มีความสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมระดับอื่น ๆ

สำนักงานนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษามหาชนของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน.

การวิจัยในต่างประเทศ

อัลเบิร์ต แคมป์ (Albert Camp)

ได้สำรวจเกี่ยวกับการใช้หนังสือพิมพ์

รายวันเป็นประจำในการสอนของนักเรียนเกรด ๔, ๕ และ ๖ ของโรงเรียนประจำตำบล
ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ๑๔๖ คน และครูพิเศษที่สอน
ชั้นที่ ๓ จำนวน ๓ คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- ๑. ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชั้นประถมและ
การใช้หนังสือพิมพ์เป็นประจำในห้องเรียนนั้นเป็นประโยชน์ แก่การเรียนการสอนทุกวิชา
 - ๒. เด็กชั้นประถมมีความสนใจหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับสูง เด็กชอบใช้หนังสือพิมพ์
เป็นอุปกรณ์การเรียนของตน และหนังสือพิมพ์เป็นสื่อช่วยเพิ่มทักษะต่าง ๆ ในห้องเรียนได้
๓. เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สถาบันทางการศึกษา กับความสนใจและความ
ต้องการหนังสือพิมพ์

การวิจัยและการศึกษาในประเทศไทย

รายงานการศึกษาวิชา Seminar in A.V. Communication เรื่องการ
ศึกษา เรื่องการหนังสือพิมพ์ ของนิสิตปริญญาโทปีที่ ๒ สาขาโสตทัศนศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๖
มีข้อความบางตอนกล่าวถึง ความสนใจของเยาวชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวันในต่างประเทศ
ว่า "อายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นตัวประกอบสำคัญในการอ่านหนังสือพิมพ์ โดย
ทั่วไปจำนวนคนอ่านหนังสือพิมพ์ จะเพิ่มขึ้นพร้อมกับอายุ การศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเยาวชน
ที่เรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเยาวชนที่อยู่ระดับชั้นต่ำกว่าเยาวชนในโรงเรียน

Albert Camp, "A Survey of Current Practices in the
Regular Use of the Daily Newspaper in Grade Four Five and six
of School Distrits in Pennsylvania," Dissertation Abstracts
(New York : 26/3; September, 1965, PP. 1420 .

มัธยมจะอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเยาวชนในโรงเรียนประถม การอ่านข่าวจะเพิ่มมากขึ้นตามอายุ จนกระทั่งวัย ๓๐ แล้วจะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือจะลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น"

ในปี ๒๕๐๔ มีรายงานการศึกษาในวิชาเดียวกันนี้ เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย" ได้ศึกษาถึงความสนใจของเยาวชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวัน โดยทั่วไปว่า การที่เด็กไม่ค่อยได้อ่านหนังสือพิมพ์ เนื่องมาจากสาเหตุหลายอย่าง ได้แก่ เศรษฐกิจของครอบครัวอย่างหนึ่ง ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ไม่สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือพิมพ์อย่างหนึ่ง กับตัวของเยาวชนยังไม่เห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือพิมพ์อีกอย่างหนึ่ง^๒

จากการศึกษาความสนใจและทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวันของเยาวชนโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร ของ จุฬฉลวณิช กิติเวช ในปี ๒๕๐๕ ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยโดยวิธีการสำรวจความเห็นและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ๒๐๖ คน จากจำนวนเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครนำมาวิเคราะห์ผลโดยคิดเป็นร้อยละในรูปของตารางและทดสอบความแตกต่างของอัตราส่วน

^๑ นิสิตปริญญาโทปีที่ ๒ สาขาโสตทัศนศึกษา, "การศึกษาเรื่องการหนังสือพิมพ์; รายงานการศึกษาวិชา Seminar in A.V. Communication (รายงานเสนอแผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖)

^๒ นิสิตปริญญาโทปีที่ ๒ สาขาโสตทัศนศึกษา, "การศึกษารoles of mass media that has effect on the study in Thailand" รายงานการศึกษาวិชา Seminar in A.V. Communication รายงานเสนอ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔)

ร้อยละควายคะแนนมาตรฐาน ผลของการวิเคราะห์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ ได้แก่

๑. เกี่ยวกับความถี่ในการอ่านและสถานที่ที่ใช้ในการอ่านหนังสือพิมพ์

๑.๑ เยาวชนเพศชายและเยาวชนเพศหญิงมีความถี่ในการอ่านหนังสือพิมพ์และการใช้สถานที่ในการอ่านหนังสือพิมพ์ไม่แตกต่างกัน

๑.๒ เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลชาย เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลหญิง และเยาวชนโรงเรียนรัฐบาลสหศึกษา มีความถี่ในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน และใช้สถานที่ในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน

๑.๓ เยาวชนที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจสังคมอันค้ำสูง และเยาวชนที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจสังคมอันค้ำต่ำ ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน และใช้สถานที่ในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน

๒. เกี่ยวกับความสนใจของเยาวชนในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

๒.๑ เยาวชนเพศชายและเพศหญิงมีความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน

๒.๒ เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลชาย เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลหญิงและเยาวชนโรงเรียนรัฐบาลสหศึกษามีความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน

๒.๓ เยาวชนที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจสังคมระดับสูงและเยาวชนที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจสังคมอันค้ำต่ำ มีความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันไม่แตกต่างกัน

๓. เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านข่าว บทความ และภาพประกอบในหนังสือพิมพ์รายวัน

๓.๑ เยาวชนเพศชาย และเพศหญิงมีความสนใจในการอ่านข่าว บทความ และภาพประกอบไม่แตกต่างกัน

๓.๒ เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลชาย เยาวชนโรงเรียนรัฐบาลหญิง และเยาวชนโรงเรียนรัฐบาลศึกษามีความสนใจในการอ่านข่าว บทความ และภาพประกอบ ไม่แตกต่างกัน

๓.๓ เยาวชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมระดับสูง กับเยาวชนที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมระดับต่ำมีความสนใจในการอ่านข่าว บทความ และภาพประกอบไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยได้ว่า เพศ โรงเรียน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเยาวชนมีอิทธิพลต่อความสนใจ และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวันเพียงเล็กน้อย

จตุณวัฒน์ กิติเวช, "การศึกษาความสนใจและทัศนคติที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวันของเยาวชน โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๗ - ๑๖๘.

การวิจัยในต่างประเทศ

ในค.ศ. ๑๙๕๐ บริษัทการพิมพ์ของอังกฤษแห่งหนึ่ง ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ของเด็ก โดยการสอบถามเด็กระหว่างอายุ ๔ - ๑๕ ปี เป็นจำนวนกว่า ๒,๐๐๐ คน เพื่อที่จะได้ทราบรสนิยม โดยทั่ว ๆ ไป ของเด็กจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศ เด็กที่ถูกสอบถามที่เป็นผู้ชาย ๑,๐๕๐ คน และผู้หญิง ๙๔๕ คน เป็นนักเรียนชั้นประถมร้อยละ ๔๑ นอกนั้นเป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยม โรงเรียนการช่างและอีกร้อยละ ๔ เป็นเด็กซึ่งประกอบอาชีพแล้ว คำตอบที่ได้รับปรากฏว่าเด็กส่วนมากอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อการฆ่า เด็กร้อยละ ๑๐ - ๑๖ อ่านหนังสือพิมพ์สำหรับเยาวชนซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์กีฬาเป็นส่วนใหญ่ เด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายอ่านหนังสือไม่เหมือนกัน เด็กผู้หญิงอ่านหนังสือพิมพ์น้อยกว่าเด็กผู้ชาย แต่อ่านหนังสือบันเทิงมากกว่าเด็กผู้ชาย หนังสือเกี่ยวข้องกับการเล่นไหวของลูกเสือหญิงหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสตรี ก็ได้รับความนิยมจากเด็กหญิงมากเหมือนกัน

เออเนส เซซิล มอร์แกน (Ernest Cecil Morgan) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ของกลุ่มประชากรต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชากรที่สุ่มมาจำนวน ๒,๓๒๖ คน ซึ่งเป็นผู้เคยอ่านหนังสือพิมพ์รายวันในชุมชนของตนเองมาแล้วก่อนถูกสัมภาษณ์ ๑ สัปดาห์

ฟิลิป โบซาร์ก , เยาวชนผู้อ่าน ผู้ดู และผู้ฟัง, แม็กมาส ชาลิต และรูประนี นาคทรพร แปล, (พ.ป.ท. : องค์การยูเนสโก, ๒๕๐๓)

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่จะบอกรับหนังสือพิมพ์ได้นั้น มีความเกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว วิทยของผู้บอกรับ ระดับความรู้และผู้ที่ เป็นสมาชิกขององค์การทางสังคมหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีรายได้สูงจะบอกรับหนังสือพิมพ์มากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีวัยอยู่ระหว่าง ๓๕ - ๖๔ ปี บอกรับหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยอื่น

พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์ (Behavior Pattern) มีความแปรเปลี่ยนไปตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา โสภณและแต่งงานแล้ว คนที่ทำงานบางเวลาและคนที่ทำงานเต็มเวลาแต่ละอาชีพ มีความแตกต่างกันในการเลือกเรื่องอ่านจากหนังสือ คนที่ทำงานเต็มเวลาแต่ละอาชีพ มีความแตกต่างกันในการเลือกเรื่องอ่านจากหนังสือพิมพ์

Ernest Cecil Mergan, "Patterna of Newspaper Reader - ship", A National Survery of Readership by Demographic Groups, Dissertation Abstracts, (New York : April, 1972) pp. 5727 - A .